

प्रत्येक मुल शिकू शकते.

बोली भाषा व प्रमाणभाषा शब्दसंग्रह

(बोलीभाषा-अहिराणी, पावरा बोली, कोकणी, मावची, भिल प्रमाणभाषा - मराठी, इंग्रजी)

सन २०२२ - २३

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

बोलीभाषा

अहिराणी, पावरा, कोकणी, मावची, भिल

प्रमाणभाषा

मराठी, इंग्रजी

लेखक

श्री. पुंडलिक तानकु चित्ते

खानदेश एज्युकेशन सोसायटी, तामसवाडी,
संचालित माध्यमिक विद्यालय, राईनपाडा,
मु.पो. राईनपाडा, ता.साक्री, जि. धुळे (महाराष्ट्र)

पिनकोड ४२४ ३०४

भ्रमणध्वनी ९४२३९ १७४१०

प्रवर्तक : शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग, महाराष्ट्र शासन
प्रकाशक : जिल्हा शिक्षण प्रशिक्षण संस्था, धुळे
प्रेरणा : **मा. रणजितसिंह देओल** (भा.प्र.से.)
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रिडा विभाग,
महाराष्ट्र राज्य
मा. सुरज मांदरे (भा.प्र.से.)
आयुक्त (शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे
मा. कैलास पगारे (भा.प्र.से.)
राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण
परिषद, मुंबई
मा. कौस्तुभ दिवेगावकर (भा.प्र.से.)
संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण
महाराष्ट्र, पुणे
मा. जलज शर्मा (भा.प्र.से.)
जिल्हाधिकारी, धुळे
मा. बुवनेश्वरी एस. (भा.प्र.से.)
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, धुळे.
मा. राकेश साळुंखे
शिक्षणाधिकारी (प्राथ.) जिल्हा परिषद, धुळे

संपादक : **डॉ. मंजुषा क्षीरसागर**
प्राचार्य, जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे
संपादन व लेखक : **श्री. पुंडलिक तानकु चित्ते**
खानदेश एज्युकेशन सोसायटी, तामसवाडी,
संचालित माध्यमिक विद्यालय, राईनपाडा,
मु.पो. राईनपाडा, ता.साक्री, जि. धुळे (महाराष्ट्र)
पिनकोड ४२४ ३०४
भ्रमणध्वनी ९४२३९ १७४१०
प्रकाशन वर्ष : २०२२-२३
अर्थसहाय्य : प्रोग्राम अँड अॅक्टिव्हिटी अंतर्गत शासनाकडून
उपलब्ध निधीतून मोफत वितरणासाठी
मुद्रक : का. स. वाणी संस्था, धुळे.

प्रस्तावना

शालेय शिक्षणात प्रत्येक मूल शिकू शिकते हा विचार रुजू लागला आहे. शालेय शिक्षणात येणारे प्रत्येक बालक कुटुंबात विविध प्रकारची बोली भाषा बोलतात, शिकतात. आपली बोलीभाषा घेऊन ही बालके शाळेत येतात. शाळेत शिक्षकांची भाषा व बालकांची भाषा यात समन्वय साधावा लागतो.

खान्देशातील धुळे जिल्ह्यात साक्री व शिरपूर तालुके आदिवासी बहूल आहेत. येथील मुले शिकती व्हावी यासाठी अहिराणी, कोकणी, मावची, भिल, पावरा, बोली भाषेतील शब्द मराठी व इंग्रजी भाषेत देण्याचा प्रयत्न शब्दसंग्रहात केला आहे.

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश लिखाणाचे कार्य शिक्षक श्री. पुंडलिक तानकु चित्ते सर यांनी केले आहे. साक्री तालुक्यात अध्ययन-अध्यापनाचे कार्य करतांना आलेल्या अनुभवातून आणि सहकाऱ्यांची मदत घेत त्यांनी कार्य पूर्णत्वास नेले आहे. संस्थेला त्यांच्या कार्याचे कौतुक आहे.

आपल्या जिल्ह्यातील शिक्षक बंधू भगिनींना प्रस्तूत शब्दसंग्रह शैक्षणिक वातावरण निर्मितीसह प्रत्येक मूल शिकते करण्यासाठी उपयोगी पडेल असा विश्वास वाटतो.

शैक्षणिक कार्यास शुभेच्छा !

धन्यवाद !

(डॉ. मंजुषा क्षीरसागर)

प्राचार्य

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे.

मनोगत

भाषा हे विचार, कल्पना, भावना अभिव्यक्त करण्याचे महत्त्वपूर्ण माध्यम आहे. त्यात वाक्य हे शब्दाशब्दांनी तयार झालेले असते. वाक्यातील शब्दात जेव्हा वाचक अडकतो तेव्हा तो शब्दकोशाची आवर्जून मदत घेत असतो. यात शब्दाचा अर्थ समजावा आणि जिज्ञासूंची शब्दशक्ती, शब्दसामर्थ्य वाढावे हा शब्द कोश रचनेमागचा हेतू असतो. शब्दाच्या अर्थाचे संकेत निश्चित व स्थिर होण्याचे कार्य शब्दकोशामुळे साधले जाते. त्या योगेच भाषिक व्यवहारही सुलभतेने होऊ शकतात.

दळणवळण व मानवी व्यवहारात भाषेला खूप महत्त्वाचे स्थान आहे. या माध्यमातून भाषेतील शब्दांचा संग्रह परिगणना व व्यवस्थापन याची गरज निर्माण होते. या गरजेतूनच शब्दकोशाची निर्मिती होते. त्यातील शब्द एका निश्चित क्रमाने सामान्यतः वर्णानुक्रमानुसार ग्रथित केलेले असतात. शब्दकोश भाषेला स्थिर व प्रमाणित करीत असतो. प्रथम भाषा असते नंतर शब्दकोश तयार केला जातो. भाषा ही प्रवाही जिवंत घटना असून ती बदलत व वाढत जात असते. शब्दकोशाची गरज स्थूलपणाने दोन प्रकारची असते. एक स्वभाषकांना आपल्या भाषेतील अर्थ तसेच त्याच्या विविध छटा समजण्यासाठी आणि परस्पर संवादासाठी. दुसरी गरज परभाषकांना भाषा शिकविण्यासाठी.

मराठीमध्ये बाराव्या शतकापासून कोशरचना झालेली दिसते. विविध कालखंडात शब्दकोशाची निर्मिती झालेली दिसते. महाराष्ट्रापासून दूर तंजावर येथेही मराठी शब्दकोश रचना झालेली आहे. मराठीच्या वेगवेगळ्या बोलीभाषांचेही शब्दकोश झाले आहेत. उदा. कोलामी- मराठी, नागपूरी मराठी शब्दसंग्रह, वैदर्भी बोलीभाषा कोश, स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर 'भाषावार प्रांतरचना' योजनेनुसार संयुक्त महाराष्ट्राची स्थापना करण्यात आली. प्राथमिक शाळेपासून ते महाविद्यालयीन शिक्षणापर्यंत मराठी भाषेचा मोठ्या प्रमाणात वापर होऊ लागला. मराठी भाषेत 'ज्ञानकोश', शब्दकोश सारखे ग्रंथ उपलब्ध होऊ लागले. यात श्री.व्यं. केतकर यांचा 'महाराष्ट्रीय ज्ञानकोश', य.रा.दाते व कर्वे यांचा महाराष्ट्र शब्दकोश, पं.महादेव शास्त्री जोशी यांचा भारतीय संस्कृती कोश, भारतीय समाज विज्ञान कोश, तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपादित झालेला 'मराठी विश्वकोश' या शब्दकोशाचा उल्लेख करता येतो. अशा ज्ञानकोशातून ज्ञान प्राप्तीबरोबरच मराठी संस्कृतीचा विकास मराठी अस्मितेचे भान मराठी माणसाला होऊ लागले. यात प्रामुख्याने मराठी माणूस बहुश्रूत व्हावा, त्याला शासत्रीय संकल्पनेची व सिद्धांताची जाणीव व्हावी हाच खऱ्या अर्थाने कोशनिर्मितीचा उद्देश असतो.

प्रस्तुत कोशनिर्मितीत मराठी-अहिराणी, कोकणी-मावची, भिल्ल-पावरा व शेवटी इंग्रजी शब्दांचे पर्यायी शब्द उपलब्ध करून दिलेले आहेत. आदिवासी मुलांना त्यांच्या बोलीभाषेतून ज्ञान प्राप्त व्हावे व त्याला प्रमाणभाषेचीही गोडी लागावी हा यामागील उद्देश आहे.

सदर शब्दकोशात मराठीचा शब्द दिला असून आदिवासी भाषेत कोणते पर्यायी शब्द आहेत ते दिलेले आहेत. त्यामुळे अध्ययन व अध्यापन करणे सुखकर होऊ शकते, असा विश्वास आहे. या अर्थाने हा शब्दकोश विद्यार्थ्यांप्रमाणेच वर्गात शिकविणाऱ्या प्रत्येक विषयाच्या शिक्षकांनाही उपयुक्त आहे. कोशातील सर्व नोंदी मराठी वर्णमालेनुसार घेण्यात आल्या आहेत. साधारणतः धुळे जिल्ह्यातील साक्री, शिरपूर हे तालुके आदिवासी आहेत. तसेच नंदुरबार, ठाणे, गडचिरोली इ. तसेच मध्यप्रदेशातील खरगोण, सातपुडा, पर्वतरांगेतील आदिवासी बांधवांना उपयुक्त ठरू शकतो. हा कोश परिपूर्ण आहे असा माझा दावा नाही. किंबहुना त्याच्या मर्यादांची जाणीव आहे. प.पू.डॉ.केशव बळीराम हेडगेवार थोर स्वातंत्र्यसैनिक माजी आमदार शिक्षण महर्षी कर्मवीर अण्णा कै.व्यंकटराव रणधीर, कै.श्री. तानकू कौतिक चित्ते आणि कै.सौ.शांताबाई तानकू चित्ते यांच्या चरणी सदर पुस्तक समर्पण करतो.

शब्दकोश पूर्णत्वाच्या कामासाठी मला संस्था-व्यक्तींचे सहकार्य लाभले. कोशातील काही मराठी संज्ञांसाठी अहिराणी-कोकणी-मावची-भिल्ल-पावरा व शेवटी त्याला पर्यायी इंग्रजी प्रतिशब्द शोधणे फार जिकरीचे काम होते. यासाठी सि. गो. पाटील महाविद्यालयातील राज्यशास्त्र विभागाचे सेवानिवृत्त प्रा.डॉ. पी. यु. नेरपगार, इंग्रजी विभागाचे प्रमुख प्रा.डॉ.डी.एस. चव्हाण या दोघांच्या प्रोत्साहनातून प्रबंधाला आकार मिळाला. माझी धर्मपत्नी सौ. पुष्पसरला पुंडलिक चित्ते यांनीही लिखाणास पूर्ण सहकार्य केले. सौ. रेखा सुनील बागूल, लता दिलीप चौधरी, स्वप्नील सोनू बोरसे, करमसिंग भाया पावरा, मुरलीधर तानकू चित्ते, चंद्रकांत येशी, सचिन साहेबराव सूर्यवंशी, डॉ. मंजुषा सुधाकर क्षीरसागर (मा.प्राचार्य जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे), अधिव्याख्याता डॉ. शिवाजी सीताराम ठाकूर, श्री. भालचंद्र रमेश पाटील यांचे विशेष सहकार्य लाभले.

माझ्या कुटुंबासह माझे स्नेही, हितचिंतक यांचे केवळ प्रोत्साहनच नव्हे तर बहुमोल सहकार्य लाभले. याकरिता मी सर्वांचा अत्यंत ऋणी आहे.

लेखक
श्री. पुंडलिक तानकू चित्ते

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(अ)							
१	अंक	आकडा	आकडा	आकडो	आकडा	आकडू	A figure
२	अकाळ/ अयोग्य काळ	चुकीना	चुकीना येळले	चुक हैय	चुकीना सैय	अवतु अवजी	Unfit time wrong time
३	अर्किचन	गरीब	गरीब	गोरिब	गरीब सह	गरीब	Very poor
४	अंकुर	कोम	डिर	डिओ	कोमनिगी व्हना सैय	डिरी	A sprout
५	अंगघट/ धीटपणा	घाबरस नही	कायनी भिना	बिये नाय	भिवाय ना	भतलूनी	Dairing
६	अंग काडू/ कामचुकार	कामचुकार	सुकाळा	सुकावो	सुकाया	रिकामू	Lazy
७	अंगठी	मुंदी	मुदी	मुदी	मुदी	मुंदी	A ring
८	अगडबंब/ जाडजूड	जाडाजटक	दानगा	पक्का जाड्या	जाडा	जाडलू	Corpulent
९	अंगण	आंगण	आंगण	बाआपूर	आंगण	खोवी आंगण	A court yard
१०	अगोदर	पहिलेज	पहिला	आगला येणो	पैलच	पे आवल	Before
११	अग्नी	इस्तव	ईस्तू	आग	ईस्तव	अंगाव/अळ	Fire

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१२	अग्र, पुढे	पहिला	पुढ	आगला	पुढे सैय, मोर सैय	आगाड	First
१३	अग्रक्रम/ पहिले स्थान	पहिलाच	एक नंबर पुढे	योक्त नंबर आगळा	मोरे	अगव बटतलू	Priority First priority
१४	अंगुर (द्राक्षे)	दराक्षे	झाक्ष	द्राक्षे	द्राक्षे	अंगुर	Grapes
१५	अघटित/अशक्य /अपूर्ण	अस व्हाव नही	आशा व्हाव नई	एके वोआ नाय	आगी कामू आपून गार्ड काय रेवना	कधी नी हैये	Impossible
१६	अघळ पगळ/ मोकळा	हायदाय	मोकळा	खूब पोगवी जागो हैय	खूष व्हताल	मुकवचुकव	Free
१७	अंघोळ	आंग धवाले	आंग धवाला	आंगवा	आंग धवाला	उंगवणे	Bath
१८	अचंब/आश्चर्य	नवलच वाटनं	नवल	नवाई वाटे है	नवल वाटना माला	अगलायने	Surprise
१९	अंचल काठ	सगात शेवट	शेवटना कोपरा	शेवटलो कोपरो	शेवट	सेवाट	Molding
२०	अचुंबित/ अगदी नवीन	नवा/कोणीच वापरेल नही	नवा	नंवा	नवा सैय	उसकालू/ नवली	Original
२१	अचूक	बराबर	आखा बराबर	होंगा बराबर	ना चूक ना	कामनी चुकू	Accurate
२२	अचूक/बरोबर	बराबर से	खरा	खोराज	बराबर सैय	बराबर	Correct
२३	अजगर	अजगर	अजगर	अजगर	आजगोर	अजगर	Pyhhon

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२४	अजमाव, प्रयोग	घडीघडी देखीले	हेदि हेदि देख	ऐई ऐइं	घडी घडी देखाला	अजमावणे	Experiment
२५	अजाण	मालूम नही	माहिती कायनी	मालूम नाय है	माहिती ना सैय	अंजानला	Ignorant unknowing
२६	अजिंक्य/कोणी जिंकू शकणार नाही	कोणीज जिंकाव नही	कोणीज नही जिकना	कायनाय जिक्या ना	जिकेल ना कोणी	कोणीज जीकेनी	Invincible
२७	अजी, यापुढे	यानापूढे	इनपुढे	माँ आगलाये	अगव	ऐरपेल	Here after
२८	अजीर्ण, अपचन	अपचन व्ह गय	जीरत नही	जिआय नाय	जिरीयना रहिना सैय	जिरतोनी	Indigestion
२९	अजूण	आजून	आझुन	आजू दे	आखो	उजुलाव	Still, Yet
३०	अटकल, अंदाज	अंदाजे	हेदि लया	अंदाशी	अंदासे	अंदाज अंदाशी	A Guess
३१	अटकाव	अटकाडा	अटकाडा	ओटकाड्या	अटकाडना	अटकाळणे	Abstruction
३२	अटकीचा दगड हद्द दाखवणारा दगड	शिव	शीव	निशाणी	शिव	निशाणी दगडू	Stone showing the border
३३	अटल/स्थिर	गाडायल	ठावका	ठावकोज	गाडाइ म्या सैय	एक जाग उभर यतलू	Immovable
३४	अडकणे	आटकिण्या	आटकी गया	आटकी गयो	फशी गया	अटकी गया	Entangle
३५	अंडे	आंडा	अंडू	हाकू	आंडा	इंडो	Eggs

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३६	अडेल/अडून	आडिगया आढावू	आडेल	आडाव का है	आडावू	गयलू	Fixed Immovable Halting place
३७	अड्डा एकत्र जमण्याची जागा	आपला अड्यावर चला	आपापली जागावर चला	आपे आपे जगाव घाला	आपला आपला जाई बटूस्	तिनेच जागे	
३८	अंतर ठेवणे	थोडं अंतर ठेव थोडं परव्हय	थोडी जागा ठेव	दूर रोव	दूर सैय	जागू मेकणे	To keep
३९	अंतराय त्रास	वजीन त्रास	आटी राहिना	शिख दे हे	माला भलता तरास व्हई रयना सैय	तू बिताडतेलू	Obstacle
४०	अति, विपुल	भलत	पक्का	पाका डिखा	मुकला सह	मजबूत, हंट	Much
४१	अतिशय उष्ण कडकडीत गरम	वजीन उणा वजीन गरम शे	पक्का उण	पाका तिडको तिडका	उन्हा वहिगया	तातलसे	Very hot
४२	अति शहाणा	भलता शहाणा	पक्का हुशार	पक्का हुशार	तू कूप शहाणा	अंगावसे	Extremely wise
४३	अतिश्रम करणे	राबराब राबी राहिना	पक्का काम करणा	पक्का काम कोअया	कायम राबी रहिना सैय	जास्ती काम करतूल्	Overwork
४४	अतिसूक्ष्म	वजीन बारीक	वाय बारीक	वायवाहनो हैय	वजीन बारीक	जिनला	Ultramicroscopic
४५	अत्यल्प	थोडंस	पक्का कमी	वायज कोमी	थोड सह	थुडच	Minimum
४६	अंथरुण	आथरुण	आथूर	पाथना/पथारी	आथ्रुन	आथरी दे	a bed
४७	अदला बदल	अदला बदल	बदलीकर लेवूस	बोदलावी लेदि	आता तथा	अदल बदल	exchange

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४८	अद्याप/आजसुद्धा	आजपर्यंत	आजवी	आजे हुदु	आतंवी	ऐवितक	Still
४९	अंदेशा शंक	शक	शक	माथे लाव है	शक	ओहलू ओतू	doubt
५०	अधम, हलकट	खडूस से	चिक्कू वह	चिक्कू हैय	भलता चूंबक सैय तो	कुईरी से	villainous
५१	अधर खालचा ओठ	खालना वट	खालना होट	खाल्या होट	खालना वट	नेचलू ऊट	Lower lip
५२	अंधार गुडूप	वजीन अंधार से	पक्का अंधारा	आंधारा है	आधार सैय	आंधार धूम	Deep Darkness
५३	अंधार, काळोख (अंधार कोठडी)	आंधारा	आंधार	आंधारा	आंधार सैय	आंधारो से	Dungeon
५४	अर्धा पोट भरलेले	थोड खायेल	वाय थोडा	अर्धी देड बोआयल	पोटना भरना सह	अर्धा पेट भरायल	With abelly but halffilled
५५	अधिक्षेप, आरोप	आयलावा	आळ	हुनेज माथे लावहे	आयवट लिना	माथे	Accuse
५६	अधो उत्तर उलट बोलणे	तोंडे लागी राहिना	जास्तच चरचर करी राहिना	उलटाच बोले हे	धाकला मोठानी पायरी सैय का	उलटू कोयतलू	Impudent language
५७	अनवधान लक्ष नसलेला	ध्यान नही	अचानक	नोजर ना हैय	ध्यान ना सह	बायूणी	Inadvertence
५८	अनवाणी, पायात काही न घालता	चप्पल घाली नयी गया	चपल नही पोहि गयल	चापले नाय पविगयो	बिगर चप्पल गया सैय	बिगर चाट्यान जाय	Bare foot

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५९	अनान, वेगवेगळा	आलग आलग	न्यारा न्यारा	बिजा बिजा	नारा नारा	अलग अलग	different
६०	अनुनयन, प्रार्थना, विनंती	रावण्या करेन	रावण्या करेल	विनवण्या मानाडणे	विनवण्या करनेल	रावण्या करणे	Request
६१	अनुपान, पथ्ये	तुना वजीन नियम शेतस	नेपा	पाळणी	वैजेय सैय वर्जेल सैय	यमाखातू	Fluid vehicle in medicine/pathye
६२	अनुयायी/शिष्य परंपरा पुढे चालू ठेवणारा	चेला	चेला	चेलो	चेला सैय	येरू चेलू से	Follower
६३	अनेक वेळा, कितिदा, अनेकवार	गनज डाव	बराच वेळा	घेडघेड	गनज दाव	कतरा काणी	Many times
६४	अनेक, एका पेक्षा जास्त	वजीन सावटा	बराज सावटा	डिखा हैय	मुकला सह	कतरा हंय	Many morethan one
६५	अन्वेषण, पाठलाग चौकशी, शोध	धुंडी राहिणा	गौशी राहिना	हेदि रोय हो	दखि रहना	हुदवे	Research enquiry
६६	अर्पण/देणे	दिधा, दिदाका	दि नोका, दिधले	देयना देनेल	दि दिना	दान आपणे	to give
६७	अपूर्ण	आपुरा	आपुरा	बाकी हैय	आपुरा सैय	आर्द	Incomplete

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६८	अंबाडा	जुडा	गुडा	गुडो	जुडा	मुयडू	A coil of hair top knot
६९	अमर्यादा	वजीन मोठ	पक्का सावटा	जोलाम जोठ	पक्का मोठासह	निहरे	Boundless
७०	अमलबजावणी योजना कृतीत आणणे	लावणी से	पाळणा	रित	आखाय गया सैय	हव	The putting into force of a scheme
७१	अमाप्य स्वीकारण्याला अयोग्य	नहि	नहि	नाय	नई	कायनी कय देणे	Immeasurable
७२	अमावस्या	आवस	अवस	आमास	आवस	आमाहा	The night of the New Moon
७३	अमीर, सरदार	पक्का पैसावाला	वाय पैसावाला	जास्ती पैश्यावालो	पैसावाला	पैय हा बाळू पामतलू	Peer cavalier
७४	अमूल्य अतिशय मूल्यवान	वजीन महाग	पक्का महागा	मावगो	भलता मागा सैय तय	महागो मंगोसे	Priceless
७५	अमोल, भारी किमतीचे	वजीन किम्मत से त्यानी	पक्का भारी	पाको भारी	मागी से	मतवानसे	Costly

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७६	अरड, आरोळी	आरायी	कगळी	हातको ह कादेनाय	काय आराया मारी रना सैय	आयडणे	Bawl
७७	अरण्य	पहाड	डोंगर	डोगी	बयडा	जंगल	A forest
७८	अरुंद/चिंचोळे	छोटासा रस्ता	चिवट	वाय हानो हैय	भलता दाखला रस्ता सैय	हाकडू	Narrow
७९	अरुंद रस्ता (बोळ पूल)	पायवाट	दाखली वाट	हाकाडी वाट	सगर	हाकडी वाट	Narrow Road
८०	अलंकृत, सजविलेला	सजाडेल	साज	साजाडला हैय	सजेल सैय	हभाडणे, हबाडणे	Adorned
८१	अलीकडे	इबाकनी बाजू	अंगनी बाजू	ऐकानी	इकानी बाजू	याहरी देख	Recently
८२	अल्पोहार, थोडेसे खाणे	जरासं खाईले	थोडाच खावाला	वायोक खायना	खाय ल थोडासा	नारी, न्यारि	Snack
८३	अवघा, सर्व	सावटा	बठाबठा	होंगे	मुकलासैह	आखा	Whole, All
८४	अवयव, शरीराचे भाग	आंग	आंग	आग	आग	आखोडिल	Body Part
८५	अवलोकन, पाहणे	देख	देखनेल का ?	येई येल	देखना	हाजलो से की नी	To look

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८६	अवशिष्ट, बाकी	रायेल	रायेल	बाकी हेय	रहेल सत	रयगयल	Remaining
८७	अर्वाचीन, नवे	नव	नवा	नेवि	नवा सैय	नवलो	Modern
८८	अवाढव्य, राक्षसी	भलतं मोठं	पक्का मोठा	पाका मोठा	मोठी सैय	घुबडायल बेकार मोठे से	Monstrous
८९	अशक्त	ताकद नही राहिनी	अशक्त, कमजोर	टेचकालो	अशक्तपणा	चिमटायलू	Weak
९०	अशिक्षित	अडाणू	अडाणू	हिकलो नाय	आण्णाडू	अनपड	Uneducated
९१	अश्रू	आसू	आसवा	रोज्ये	आसू	आहवा, आश्रू	A Tear
९२	असे	अस	अया	ओहडाज	अशाकाय सर्ई आई	ओहली	Would thus
९३	अखल	रिसडी	नडा	नोडगी	भालू	रिछडी, रिसडा	Bear
९४	अक्षत योगी, कुमारी	कुवारी पोर	जुवाण पोशी	जुवाण पोहि	कुवारी पोर सैय	कुवारी सुरि	Virgin
९५	अज्ञ, अज्ञानी	माहित नाही	कायनी माहिती	कायना मालूम	माहिती ना सैय	कायनी मालूम	Ignorant
९६	अज्ञान माहिती नसलेला	काहीज माहीत नाही	काहीज माहीत नही	मालूम नाय	काहीज माहिती ना स	मालूम निमले	Ignorance

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९७	आई	माय	आया	आय हो	माडी	आयटी/आयो	Mother
९८	आकाश, आसमान	आभाय	आभूट	वादवा	आपट्याल	वादव	The sky
९९	आगगाडी	आगीनगाडी	आगिनगाडी	रेलवाय	आगगाडी	रेलवाय	railway
१००	आघाडा	अघाडा	सोनारू	झिझडा	आघाडा	चिचवड	caught chaffiree
१०१	आज	आज	आज	आजे	आज	आज	Today
१०२	आजी	आजी	आजलीस	मोठी आयो	आजी	डालाई	Grandmother
१०३	आठवडा	हप्ता	आठोडा	आठवडो	आठुडा	आठवडू	A week
१०४	आठवणे	आठवण उनी	आठण उनेल	इतवेणा	याद रहिनी सैय	अरकरणे	To Remember
		याद उनी	ध्यान उनेल	ध्यान य है			
१०५	आडवा	आडा	आडवा	आडवा	आडवा	आडवू	horizontal
१०६	आणणे	लयणा	अठल्य	ईहिलीय	लयना	लावणे ह	To bring
१०७	आणि	आजून	आजून	आजू	आन	अने (उस)	and, moreover
१०८	आता, आत्ता	आत्ते	आताज	आमी	अमी	एमी	now at present
१०९	आद्रक	आलं	आला	आला	यना	आद	Ginger
११०	आंधळा	आंध्या	आंधळा	आंदवो	आदळा	आंदऊ	blind

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१११	आंधतः संपूर्ण	सर्वा	आगा	बादा	सर्वा	आँख	the whole
११२	आनंदपने जा	मजामा जा	मजामा जा	खुशीमा जा	चांगलामा जाय	खुस जा	Jauntily
११३	आपण	आपण	आपी	आपा	आमी	आपू	We
११४	आपोआप आपआपला	त्यान त्यान	तेना तेना	आपे आपे	आपला आपला सत	ऐरे ऐरे	Automatically
११५	अफवा	खोटं सांगि राहिना	खोटा, लबाड	ठगाखीह	वाफा उठाडी दिना	ठेकातलू	A Rumour
११६	आंबट	खट्ट	खाटा	खाटो	आंबट सैय	खाटल	Sour
११७	आंबा	आंबा	आंबा	आंबो	आंबा	आंबा	Mango
११८	आंब्याचा रस	आंबाना रस	आंबाना रस	आंबा रोस	आंबाना रस	आंबा रसी	Juice of mango
११९	आमंत्रण	निवतं	पतरीका निवतन	आखायनो	निवता	निवतो	Invitation
१२०	आरसा	आरसा	आरसा	आरसो	आरसा	आरहू	Mirror
१२१	आवळा	आवया	बोरभज्या	आवा	आवला	आवला, आंव	Amla
१२२	अवांतर, इतर	दुसरा, बाकीना	दुसरा	बीजो	बायरना सत	दिहरा	Remaining
१२३	आहेर	आयेर	मुंदी/आहेर	मिळणी	मुंदी	हेर भेट	A present gift
१२४	आस्ते, हळूहळू	धिरे धिरे	बाग बाग	बागे बागे	बागा बाग	बागे बागे	Slowly

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१२५	आम्ही	आमेन	आमाला	आमा	आमना	आमू	We
१२६	आळशी	आयधी	आळशी	आळही	आयशी	उजग्यू	Lazy
(इ)							
१२७	इकडे ये	आथा ये	अंग ये	ऐहेय	आथा ये	उरू आव	Come here
१२८	इकडे तिकडे येथे तेथे	आथा तथा	अंग तंग	अहे तेहे	आथा तथा	उराव वरूजा	here and there
१२९	इच्छा	मरजी	मरजी	मोरजी	मरजी काय सह	मन	Wish
१३०	इच्छा होणे	ज्याना त्याना मनवर	जेना तेना मनवर	मा मोरजी	इच्छा ना सैय	मन अयणे	to desire
१३१	इजा	लागी गय	पक्का लागीग्या	लाग्या हा, लागी गया	लागी जायल सह	लागलं	Injury
१३२	इंजेक्शन	सुई	सुई	हुवी	सुया माराले	हुई	an Injection
१३३	इज्जत	आबरू	आबरू	आबरू	इज्जत	इज्जत	Respect
१३४	इतक्यात	आतेज	आताज	आतीज	आतज	ईताव	just now
१३५	इतपत/इतके	इतलाज	एवढाज	बोलाज	इतलज	अतर से	So much
१३६	इतर	दुसरा	दुसरा	बिजा	दुसरा	दिहिा	other
१३७	इतिवृत्त	मागणी गोट	मागली गोट	पाहालरी गोट	मांगणी गोट	फसवलीवात	history

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१३८	इंधन	सरपण, तेल	सरकत	भूमय्या	बैतन, तेल	तेल	Firewood
१३९	इमारत, हवेली	माडी	माडी	ओवाली	हवाली सह	ओवाली, हवाली	a building
(ई)							
१४०	ईड निंबू	निंबू	निबु	निबू	निबू	निंबव	Lemon
१४१	ईश कृपा	देवनी मेहरबानी	देवनी देणगी	देवाकृपा	मला देव पायना	भगवान हजूकरे	Gods mercy
१४२	ईश्वर	देव	देव	देव	देव	भगवान	God
१४३	ईर्षा	रग	रग	रोग	रग	कुमडाय	Jealousy
(उ)							
१४४	उकळणे	गरम व्हई राहिनं	उकळी राहिना	उको वे हे	उकली राहिना सैय	उकवे, उकवणे	To boil
१४५	उकिरडा	उखल्ला	वखरडा	उखोडव	उखडा	ढिगला	Rubbish dump
१४६	उखळ	उखय	उखळ	उखवा	उखय	उखळा, उखव	a mortar
१४७	उगवणे	उगीम्या	उतरना	निधीयेना	उगणा	उगणे, बाजरय	To rise
१४८	उगारणे	उगारा	ऊगारा	उंवा वे हे	उगी राहिना	उमाडणे	to raise
१४९	उघड	उघड	उघडा	उगड	उघाड	उघाड	Open
१५०	उघडणे	उघडना	उघड	उघड, उघडेना	उघडीम्या	उखवणे, उगडी गयू	to open

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१५१	उघडा बंब	नागडा	हुगडाच हं	हुगडो हे	उघडा सैय	उघाडलू	compltety naked
१५२	उंच	उच्चा	उंचा	उचो/लांबो	उच्चा सैय	ऊचू	Tall
१५३	उचकी	गुचकी	गुचकी	हिचकी	शाकुल	अटकव	a Hiccup
१५४	उचलणे	उचली लिधा	ऊखली लिधा	उचली लेधा	आवरणा	चुटणे, उचललू	To Pick
१५५	उंचा पूरा	लांब लचक	पक्का उंचा	उच्चा	पक्का उच्चा सह	लंबू	Brawny
१५६	उंचीवरून	परथीन	पक्का वरणी	पक्का उच्चा है	वरथेन	उपर	from a height
१५७	उजवा, सत्य	जेवणी बाजू	जेवड्या हात	उजवा आथा	जेवणा हातकडे चाल	जेवड्या हाथखेर जा	right hand
		वादेतून चाल	धवनी चाल	हे चाल			
१५८	उंट	उट	उट	उटडा	उट	उटलू	Camel
१५९	उठणे	उठना	उठीग्या	उठी गयो	उठीग्या	उठणे	Rouse
१६०	उठून बसणे	उठी बस	उठी बस रे	उठी बोहो	उठी बसना	उठीण बटणा	To sit up To get up
१६१	उडून जाणे	उडी गया	उडी घ्याव	उडी गोया	उडी गया	उडीन जा	To walk out
१६२	उडणे	उडी रहिना	उडाला	उडे है	उडना	उडणे	To stand up to fly
१६३	उडणे	उडी राहिना	उडि राहिनेल	उडी रोवेल	ता उडी रहिना	उडणे बाजू र्यू	To Fly

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१६४	उडी मारणे	कुदि पडना	कुदि पडना	कुद पड्या	कुदि रयमा	कुदणे	To Jump
१६५	उणे, दोष	चुकाय गया	चुकी गया	चुकी घोयो	कझ चुकाय गया	माथे पाडणे	Fault
१६६	उतरणे	उतरना	उतर	ऊत	उत्रीग्या	उतरणे	Come down
१६७	उतारवय, म्हातारपण	उतरती पराय	ठोसपण	डोआ बोई गोया	जास्त वयस्क व्हई गया सैय	डायलू होय रयू	the declining period of life
१६८	उत्कृष्ट काम	भारीकाम करा	भारी काम करनास	पक्का हारा है	एकदम भारी काम करना	एकदम हाज	Excellent work
१६९	उत्सव	सण	सन	सोण	सण	तिवार	A Festival
१७०	उत्साह, कुशाग्रपणा	वजीन हौस	पक्की हौस	खूब आऊस हैय	खूब हाऊस	खुश से	keenness/sharpness
१७१	उंदीर	उंदीर	उंदीर	उंदी	उंदीर	उदर	a Mouse
१७२	उद्या, दुसऱ्या दिवशी	कालदिन	सकाळला	हाकाव	सवयाय	वाणे	tommrow
१७३	उधारी	उधारी से	उधार हं	उधारी हैय	उधार	उधारी	Credit
१७४	उपकार	त्यानी मदत करी	वाय कृपना	मदत कोअई	मदत करना माला	सात देणे	A favour
१७५	उपयुक्त	काम पडेल	काम पडिल	काम पडी	कामनी सैय	काम पड हे	useful
१७६	उपवास	उपास	उपास	ऊपास	उपास	उपास	to fast
१७७	उपवास ठेवणे	उपास शे	उपास हं	ऊपास हैय	उपास ठेवणा	उपास मेकने	fasting

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१७८	उपाशी	भूक्या से	भूका	बूखो	भुक्या सैय	भुकलू से	starving
१७९	उंबर	उंबरनं झाड	उंबर	उंबा जाड	उंबर	उंबर	Gular
१८०	उंबरठा, उंबरा	उमरट	उमरट	उबठा	उमरट	पाटली/जुपान पाटली	Thre shold
१८१	उभा	उबा	उबा	उबो	उभा सैय	उबू	Standing
१८२	उवांनी भरलेला	जुवानी भरेल	जुवा	जुवाडो	जीवा भरेल सैय	जुवा पड्या	Lousy
१८३	उन्हाळा	उंडाया/उन्हाया	ऊन	उनावो	उन्हाया	उनाळू	Summer
(ऊ)							
१८४	ऊर्जा	वाफ/जोर	बाफ	बाफ	ताकद	जूर	Energy Power
१८५	ऊन दाखवणे	ऊन देखाडदे	वाळत कर दे	तिडकाम थोय ना	उनमा टाकीया	ताप देखावणे उन देखावले	To put in the sun
१८६	ऊब	गरम	ताथन	ताता	बाफाडी	तातल	Warmth
१८७	ऊसाचा रस	ऊसना रस	ऊसना रस	ऊसा रस	ऊसणा रस	फाटान रु	Sugar Juice
(ऋ)							
१८८	ऋणदाता	त्याना उपकार शेतस	पक्का वहिना तो	पक्का ओया	उपकार सैय	एकमद हाजू से	a creditor
१८९	ऋतुकाळ	रुतूमान	एलकाळ	ये बोर हे पाहणे	शिजन	सिजन	Season

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ए)							
१९०	एकत्र जमण्याची जागा	आपला अड्डावरच	आपली आरामनी जागावर चला	आपे आपे जग बघाला	एकच जागा सैय	आखा एकजागे दू वाय जू	a plce of meeting
१९१	एकाकी, एकटा	एकदमच	ऐकला	ऐकलोज	एकटा सैय	एखलू	Alone
१९२	एरंडाच्या बिया	ऐरंडी बी	डिवजी	किसको	जीवजी बिया	दिपल	Caster Seeds
(ऐ)							
१९३	ऐकणे	ऐकैना	आयक	वोनायना	ऐकी सैय	होमबवणे	To hear
१९४	ऐटबाज	वजीन वटबाज से	पक्का वटमा	पाका वटमा	रुबाब कऱ्हा री रहिना सैय	मोठारू	Proud
१९५	ऐतखाऊ	आयताच खास	आयताच खास	नुसता आयता खाहेदे	सुकाला	फुकटय खातलू	Parasitic
१९६	ऐनवेळी	कसं काय इयगास	कशी काय इगयास	कवेयेनो	कशा काय इ लागना	नितेतार	At the eleventh hour
१९७	ऐपत	ऐपत	आडकात	ऐकात	लायकी ना	तारी काय औकात से	Means, resources
१९८	ऐरंडी	येरंडी	डिवजी	दिवाला जाड	डिवजी	दिवळ	Castor
१९९	ऐषराम	मजासे	मजा करि रहिना	मजा को हे	आराम स	मजा करे	Relax, Luxury

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ओ)							
२००	ओकारी	वाणती	वकारी	वोकी दे ना	वानती	उखवणे	Vomit
२०१	ऑजळ	खोम	पोस	आंज बोय	मुठ सैय	मूठ	the hollowed hands
२०२	ओझे	वझ	वझा	वोजा	वझा	बारु	a burden
२०३	ओझे नेणे	वझ लई जाय	वझा लेय जाय	वाझा लि जो	वझा लई दिधा	बारु लिजाणे	to carry to burden
२०४	ओझी खाली ठेवणे	वझा खालते ठेव	वझा खाले ठोयल	वोझा खाले थोया	वझा उतारणी ठोई दिनी	बारु नेचू मेलणे	to put download
२०५	ओझी वाहून नेणे	वझ लई गया	वझा वाही लीग्या	वोझा लिगयो	वझा लई चालणी	बारु वईन लिजाणे	to carry a load
२०६	ओठ	वट	वट	ओट	वट	ओठे	lip
२०७	ओढणे	ताणी राहिना	वडी राहिना	वोड ते हे	वडी रहिना सैय	हापकणे	to pull drow
२०८	ओढून ताणून	व्हडिले	व्हडि लिये	वोडी लिये	वडि राहिना	आपकणे	with effort
२०९	ओरडणे (गाढवा बद्दल)	बोम मारी राहिना	हाकाट	बोबली रोय हो	बोम मारी रहिना सैय	आयरणे	some now to shout
२१०	ओसरी, ओटी	वट्टा	वसरी	ओटीलो	वट्टा	उटली	the veranda in front
२११	ओसाड	रिकाम	रिकामा पडेल ह	रिकामा पोडला हेय	रिकाम	रिकामू जागू	Desolated
२१२	ओळ	रांगमा	रांग	रांगे	रांगमा	रांग	a line

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२१३	ओळीने	रांग मा चाल	रांगीने	रांगे माने चाल	रांग मा चाल	रांग मा चालू	by line
२१४	ओळख	वयखी देख	वळख लागेल का	ओळखी दे	मनी वयक सैय	उखायतू	Identify
२१५	ओळख करून देणे	वयख करी दे	माला वळख कर दे	माल ओळखी दे	वयक कर दे	उखायतु करणे	To Introduce
(औ)							
२१६	औतकाठी	पांभेर	पांभीर	पाभन्या	पांभर	पांभुर	The backyard
२१७	औषध घेणे	दवा लिधी	दवाई लिधेल	दोवाय पियना	दवा खायना मी	दवा लेणे	to take medicine
२१८	औषध देणे	दवा दिधी	दवाई दिनेल	दोवाय देनेल	दवा दिना	दवा आपणे	To give medicine
२१९	औषध पाणी	दवा दारू, दवापाणी	दवा बिवा	दवाई पाई	दवा पाणी	दवा पाणी	Medicine
२२०	औषध लिहून देणे	दवा लिखी दे	दवाई लिखी दे	देवाय लिखी देयना लिखी देयनी	माला दवा लिखि दे	दवा लेखिन आपणे	To prescribe medicine
(क)							
२२१	कंगवा	कगवा	कंगवा	कांगवो	कंगवा	खाकाय कंगू	a comb
२२२	कंजूष	वजीन कंजूस	चिकना	चिकनो	कंजूस सैय	चिपटी	Stinginess
२२३	कष्टाळू	भलता राबस	काम करी राहिना	पक्को काम करतो है	कष्टाळू सैय	कामण, कामकरू	diligent
२२४	कटी	कंबर	कंबर	कोमन्या	कंबर	काडच्या	Waist
२२५	कटोरा	कटोरं	पेळका	पियाली	वाटगं सह	वाटको	a bowl

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२२६	कठीण	कठीण शे	अडका	वातडा	बरा सैय	पातळ	Hard, Difficult
२२७	कढी निंब	कडिपत्ता, मडूनिंब	कडीपत्ता	कोडीपत्ता	कडीपत्ता	कडीपत्ता	Curry leaves
२२८	कडी	कडी	कडी	कोडी	साखय	कोडी	link
२२९	कडू	कडू	कडू	कोडवा	कडू	मावळ	bitter
२३०	कडूनिंबाचे पान	कडू निंबन पान	कडू निंबडानं पान	कोडी निंबडा पान	निंबना पाला	निंबडाणा पानटा	Waving of neem leaves
२३१	कडे (दंड)	कड	कड	कोडे	येत्या	हातेवाला	A Bangle
२३२	कढई	कढाय	कढाय	कोढाय	कढई	कढाय	A deep pan
२३३	कणगी	कनगी	कणगी	कणगी/बोदडी	कोठी/कनगी	मुठी	A bin sa large box for storing corn
२३४	कणीस	कणीस	कनुस	हुंडो	हुडा/कणस	कण हे	need of corn
२३५	कंदिल, काणस	कंदिल	चिमणी	दिवो	ता कंदिल सैय	दिवू	a lantern/ lamp
२३६	कधी कधी	कव्हय कव्हय	कवय कवय	कोवे कोवे	कव्ह मव यैई	केतार केतार	Sometimes
२३७	कधी ही नाही	कवयच नाही	कवज नइ	कव हीच नाय	कधिजना	केतारूनी	Never
२३८	कन्या	मनी पोरं	मनी पोशी	मा पोही	मनी आंडेर सह	सुरी	daughter
२३९	कपडे	कपडा	कपडा	फाडके	कपडा	लुगड	clothes

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२४०	कपाळ गंध लावणे	टिय्या	टिसकी	टिलो	टिला लावन भो	टिकुल लागाडणे	to impresstle secturial mark upon the forehead
२४१	कबुतर	खबुतर	पारुळा	कबुतर	कबुतर	पख	Pigeon
२४२	कमजोर	बारीक सं	तो वाय बारीक हं	वाय टेसक्या	कमजोर	कमजू	Feeble
२४३	कमान/धनुष्य	तिरकमान	बनकी	धनुष्यबान	धनुस	धधली	a bow
२४४	कमी पडणे	कमी पडीग्या	कमी पडीग्या	कोमी पोडी गया	कमी व्हयना	थुडच	to fail to fall short
२४५	कमी जास्त/ कमी अधिक	कमी, सावटा	कमी, सावटा	वाय दिखा	कम जास्त	थोडं हट	More or less
२४६	करंडे, लहान डबा	धाकला डबा	धाकला डबा	वाहनो डबा	धाकला डबा	आयतला डबा	Little casket
२४७	करणे	करना	करना	कोअना	कर रहना सैय	करने हं	to do
२४८	करवंद	कारंज्या	करंदा	कोरंडे	कुरद	सुरुग	carissa
२४९	कथा सांगणारा	गोष्ट सांगणारा	गोट लावणारा	कायो लावणारा	कातकरी गोठारी	काणी कैणारूर	Narrator
२५०	कलकलाट	कलकल काय करी राह्यना	गांडाईकर राहिना	बोलतोमा	वजीन वचवच की राहिनात	कचाट	squawk

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२५१	कलिंगड	टरबूज	टरबूज	डांगरा टरबूजा	टरबूज	कंगल	Watermelon
२५२	कसा	कशा	कश्या	कोहडा हैय	कशा	कोहलू	How
२५३	कळशी	कयशी	गुडी	गुडी	कसांडी	डेगडी	A Water pot
२५४	कळी	कयी	कळी	डौव	डिशी फुटी जायल सैय	मुर	bud
२५५	का	कसा	काय	काहा	काय	काहा	Why?
२५६	काक	कावडा (हाड्या)	हाडगा	लेडाडा	हाड्या	कागव	A Crow
२५७	काकडी	काकडी	काकडी	चिबडा	काकडी	काकडी	Cucumber
२५८	कागद	कागद	कागद	कागदा	कागद	कागदा	Paper
२५९	काजळ	काजय	मस	डोळआंज्या	काजल	काजवी	Soot
२६०	काजू	काजू	काजू	काजू आंबो	काजू	काजू	Cashew
२६१	काटकसर	बारीक धरी	वाय थोडा थोडा	वायोक	कमी सैय	थुडथुड	Economical Thrift
२६२	काटा	काटा	काटा	काटो	काटा	काटो	needle pointed
२६३	काटेरी	काटाशेना	काटा	काटावे	काटा	काटो	Barbed
२६४	काढणे	काढना	काढ	काड्या	काडूका	काढणे, काडू	to remove
२६५	कात्री	कातेर	कातर	काते	कातर	कैयची	Scissors
२६६	काथा	काथा	काथा	काथा	काथा	काथा	catechu extract

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२६७	कांदा	कांदा	कांदा	कांदो	कांदा	दगवी	Onion
२६८	कान	कान	कान	कान	कान	कान	The ear
२६९	कापणी	लाणी	कापणी	वाडणी	कापणी	तुडणे	Cutting
२७०	कापणे	कापी राहिना	कापी रहिना	कापी रोहयो	कापी रयना	कातरणे	Harvest
२७१	कामसू	वजीन काम करस	कामय करस	कामूज कोहे	कामच करसी का	कामन	Diligent
२७२	कारले	कारलं	कारल	काअला	कारल	केरला	Bitter groun
२७३	काल	कालदिन	कालदिस	काले	कालदीस	काल	Yesterday
२७४	कालवणे	काली दिधा	कालवाला	बेडायना	वैरी दे	लागडणे	Mix up
२७५	कावेबाज लबाड	ढोंगी	छा	ठोग	काबर खोटा बोली रहिना सैय	नेटीव	Guileful
२७६	कासव	कासव	कासव	कासवी	कासव	कोचायड	Tortoise
२७७	काळा	काया	काळा	कावा	काळा	काऊ	Black
२७८	काळेभोर	काया	काळा	कावा	काळाकुट्ट	कावडूह	raven
२७९	काळेमिरे	काई मिरी	काळे मिरे	काळीमिरी	काळी मिरी	कायी मिरची	Black Pepper
२८०	किंचाळी	काय आरोळी मारी, आरोळी	कोकाई राहिना	काह विचा तोहे	आवाजमाखा	आयडणे	Scream

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२८१	किती	कितल से	कितला	कोलोह्य	कवडा भि	कोतरा	How many?
२८२	किंवा	नयते	नैथ	ऐने	नही सैय	निते	Or
२८३	कुंकू	कुकु	कुकू	कुकू	कुकू	टिलू कुकू	Vermilion
२८४	कुजणे	सडेल	सडेल	होडला	सडी गैई सैय	जिरल	To rot
२८५	कुठे	कोठे	कठ	केसे	कैई	काहरी	Where?
२८६	कुत्रा	कुतरा	कुतरा	कुतरा	कुत्रा	कुतरा	Dog
२८७	कुत्री	कुतरी	कुतरी	कुत्री	कुत्री	कुतरी	Bitch
२८८	कुदळ	कुदय	फरसुळा	कोदाळा	फरसोला	कुदाव	Spade
२८९	कुबडा	कुबड्या	ठोगळ्या	घुमडो	कुबड्या	हुनगाव	Hunch
२९०	कुरण, चराऊरान	पडेल जमीन	पडीत	रिकामा रान हैय	जंगल सैय	उजाडी	Meadow
२९१	कुलूप	कुसटाय	कुलुप	टावा	कुसटाळा	कुस्तावा	Lock
२९२	केर	पूजा	घाण	कचरा	कचरा	कुचरू	Dust
२९३	केरसुणी	झाडणी	शिरावा	बाअडी	झाडणी सैय	बारी	Broom
२९४	केव्हा	कवय	कवं	कोवे	कव	केतार	When?
२९५	केव्हा केव्हा/ कधी कधी	कव्हय कव्हय	कव्ह कव्ह	कोवो कोवो	कव्ह कव्ह	केतार केतार	Sometimes

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
२९६	केश, रोम	बाल, केस	केसा	हिई	बाल	जुटा	hair
२९७	केशर	केसर	केसर	केसर	केसर	बागू	saffron
२९८	केस विंचरणे	डोकं घालण	डोका उखलाला	हिई घोकावा	भाग पाडी रहिना सैय	मुंडके विचरणे	to set up hair
२९९	कोकीळा	कोकीया	कोकीळ	गुगाडी	कोयल	कुयल	cuckoo
३००	कोण	कोन	कुण	कु	कोन सैय	कुण	who
३०१	कोणी, एकदा	कोण	एकदम	ऐकत	कोण सैय	एकावा	who some one
३०२	कोथिंबीर	कोतमेर	कोथमेर	कोथ बे	कोतमर	कुटमिर	coriander
३०३	कोंबडी	कोबडी	कोबडी	कुकडी	कोंबडी, कुकडी	कुकडी	hen
३०४	कोंबडीचं पिलू	कोंबडीनं पिल्ल	पिचूक	पिचल्या	कोंबडीना पिल्ला	पिचो	A Chick
३०५	कोबी	कोबी	कोबी	कोबी	कोबी	गुपी	cabbage
३०६	कोय, आंब्याची बीज	आंबानी कोय	आंबानी कोय	आंबा कोयटा	कोयटी	गुठव	Mango stone
३०७	कोय	कोय	कोय	गोयटा	कोयटा	गुठळा	koy
३०८	कोल्हा	कोला	कोला	कोलो	भोला	कुल्या	Fox
३०९	कोसळणे	पडिग्या	पडिगयल	पोडिगोया	पडीग्या	उदरणे	Collapse
३१०	कोळसा	कोयसा	कोळसा	हिंगवा	हिगाल कोळसा	कुयलू	Charcoal

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३११	कोळी	मकडी	वाय्या	हुतडा	वाघ मामा	हुतकुलू	Spider
३१२	कौलारू	कऊल (कौल)	कवला	कोवले	कवुल	कौला	tile
३१३	क्रोध	पक्का राग से	रग हं	पक्की रोग वो आय गई	पक्का राग मा सैय	खच पडणे	Wrath
(ख)							
३१४	खरा	खर	खराज	खेरो	खर सैय	खोरू	Actual
३१५	खराटा	खड्डा	खराटा	बोखरी	खरटा	खराटू	Besom
३१६	खरीदणे	इकत लिधा	इकत लेवानं हं	वेचा ता लेयना	इकत लिना	लेणे	To buy to get
३१७	खरूज	खरूज	खरज्या	खोर ज्यो	खरज्या	खरज्या	Itch
३१८	खाज	खाज	केरचाड	खाजवाड है	खाजरी रहिना	खाजावणे	Itch
३१९	खाट	खाट	खाट	खाटला	खाट	खाटलू	bed
३२०	खाणे	खायी राहिना	खावाला	खायना खाहाटी	खान	खाणे ह	To Eat
३२१	खांदा	खांधा	खांदे	खांदो	खादा	खांदू	Shoulder
३२२	खांब	खाम	खाम	खामला	खाम	खांबू	Pole, Stob
३२३	खारट	खारा	खारा	खारा	खारा सैय	खारा	Saline, Salty
३२४	खारीक	खारीक	खारका	खजूया	खारका	खारको	Dried Dates
३२५	खाली	खालते	खाल	खाले	खाल	भूयपर	Underneath

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३२६	खाली	खालते	खाल	खाले	खालता	बुंदे	Beneath
३२७	खिडकी	बारी	खिडकी	खिडकी	खिडकी	खिडकी	Window
३२८	खिळा	खिल्ला	चूक	खिल्लो	चूक	खिलू	Spike/nail
३२९	खुंटी	खुटी	खुटी	खुटी	खुटी	खुटल	peg
३३०	खुर्ची	खुरची	खुरची	खुडची	खुरची	खुरची	Chair
३३१	खूप आजारी	वजीन आजारी से	पक्का आजारी	पाको आजारी हैय	पक्का आजारी सैय	जास्ती माधलू	Seriously ill
३३२	खेळ	रवाले	रवाला	रवना	रवन	खेळ	Play
३३३	खेळणे	खाले रयी राहिना	रवाला	रुवाहाटी	रवाला	खेन्ने	To Play
३३४	खोकणे	खोकला उना	ठासाड	खोखाडे	ढासाडी रया	खाहणे	to cough to expelair
३३५	खोकला	खोकला, ठुसकी	डाचाड	खेचाडा	खोखली रहिना सैय	खाहरी	To Cough
३३६	खोटा	लबाड	लबाड	ठोग	लबाड	ठगरू	False
३३७	खोडकर खट्याळ	वजीन आगावू	पक्का आगळा	पक्का आगाव कोअहे	जास्त आगावू सैय	अंगावू	Naughty
३३८	खोल	खोल	व्हंडा	उंडा	पक्का खोल सैय	उंडो	Deep
३३९	खोबरे	खोबरं	खोबरं	खोबरा	खोबरा	खुपर	Coconut
३४०	खोबरेल तेल	खोबरान तेल	खोबरेल तेल	शेलपी तेल	खोबरानं तेल	खुपरा तेल	Coconut oil

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३४१ (ग)	खोली	गाया खोली	गाळा	गाळो	खोली	खुली	Room
३४२	गगन	आकाश	आबूट	वादवा	आकास	वादवं	Sky
३४३	गगनचुंबी, खूप उंच	आकाशले भिडेल एवढ	पक्कावर	पक्के उंच	पुरी उच्ची सैय	बेकार उंची	Sky high
३४४	गट पाडणे	वाटा पाड	वाटा पडना	वाटी लेदा	वाटा वाडी दिना	टूप्पू	Divide
३४५	गणना करणे	मोजी राहिना	गनी राहिनास	मोज हैय	मोजी रहिना सत	गिनणे	To Compute
३४६	गभा ढेरीवाला	ढेबऱ्या/जाडा	ढेभल्या	ढेभऱ्या	जाडा सैय	ढेबरू, ढेबऱ्या	Fat/Squab
३४७	गरज भासणे	गरज से	आड पडणी	माल गरज हैय	माला गरज सैय	गरज से	need
३४८	गरम पाणी	ऊन पाणी	ताता पाणी	ताता पाई	उना पाणी	तातलं पाणी	Boiling water
३४९	गलोल	गुलुम	गळवण	गोलवाय	गलवन	गुलाम	a catapult
३५०	गवत	चारा	भातडा	बाथडा	भातडा, गवत	खड	grass
३५१	गवत काडी, गुराचा चारा	चारा	चारा	चारो	चारा	दुरण चारा	Fodder
३५२	गवार	वादाणी शेंग	गवार	गोखाडे	गवारनी शेंग	गवाऱ्या	Guar
३५३	गहू	गहू	गहू	गोव	गहू	गवे	wheat

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३५४	गळणे, खाली पडणे	पडीग्या, खाली पडीग्या	खाल पडणा	खाले पडी गोया	खाले पडी ऊना सै	भुईपर पडगयो	To drip
३५५	गळा	गया	गोघी	गोगी	गला	गवू	Throat
३५६	गाजर	गाजर	गाजर	गाजरा	गाजर	गाजरा, गाजऱ्या	Carrot
३५७	गांजा	गाज्या	गांजा	गांजो	गांझा	गांज्यो	Cannabis
३५८	गांडूळ	गांडूई	गांडुळा, शिमग्या	पाहूल्या	शेदड्या	आहव्य	Worm
३५९	गाणे	गाना	गाणा	गीत	गाणा	गीत	Song
३६०	गाढव	गधड	गधडा	फुरक्या	गदडा फुरक्या	गधड	donkey
३६१	गादी	गादी	गादी	गादी	गादी	गादी	a mattress
३६२	गांधील माशी	गांदुली/गांजुली	गांडेर	डागुल्या	गाजुली	भावर	Wasp, hornet
३६३	गाय	गाय	गाय	गावडी	गाय	वासडी	Cow
३६४	गुडघा	गुडघा	मांडी, गुडघी	गुडघा	गुडगा	मांडू	The knee
३६५	गुरे चारणारा	डोरक्या	डोरक्या	डोरक्या	गायक्या	डुरे चारणे	Graze cattle
३६६	गुरे बांधण्याची जागा	ढोर घर	ढोरा बांधणीनी जागा	कोठो	सपऱ्या	खुटू	Cattle place
३६७	गेल	गया	निघि गया	गोयो	गया सैय	गयू	Go

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३६८	गैरवापर	फालतुक वापर	कशाबी वापर	कोहलाबी वापर	कायबी वापरू नको	बिगुर कामणं	Misuse
३६९	गुरे बांधण्याची जागा, गोठा	ढोर घर, बैलघर	कोटा	कोठो	गोठाण	खुटानघर	A cattle shed
३७०	गोड	गोड से	गुळा	गुवा	गुळ्या	गुव	Sweet
३७१	गोफण	गोफण	गोफण	गोफे	गोफण	गुफण	a single device for throwing stones
३७२	गोरा	धव्या, सफेत	धवळा	उजवा	गोरा	धवू	Fair
३७३	गोरा गोमटा	भुराभसक	धवळाफुल	यायक उजवा हैय	हौ गोरा सैय	बुराटीव	Fair & handsome
३७४	गिधाड	गिधडा	गिधडा	गिधडा	गिधडा	गुवड	A vulture
३७५	गिळणे	गिळीधा गिळी लिधा	गी लीना	गिवणा	गिली लिना सैय	घिटणे	To Swallow
(घ)							
३७६	घटणे	कमी व्हई गया	आटणा	आटाय गया	कम व्हयना	कमी अयणे	To decrease
३७७	घटस्फोट	फारकत	फारकत	फारकुती	फारकती	वियाव ऐर्यू	A divorce
३७८	घंटा	घंटा	घंटा	घंटो	घंटा	घंटी	A bell
३७९	घट्ट	फिट से	ढट	फिट	फिट	वातळ	Hard
३८०	घडवणे	घडाई दिना	बनाडना	बनाड्या	बनाड दिना	उगाडणे	Something happen

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३८१	घडी केलेले	घडी करेल	घडी करेल	घोडी वावी	घडी करनेल	घडी वावली	Folded up
३८२	घड्याळ	घड्याय	घड्याळ	घोड्याव	घडाय	घडी	A Watch
३८३	घर	घर	घर	गुऊ	घर	गर	House
३८४	घराकडे जाणारा	घरनाकडे जाई राहिना	घर जावाला	गोओजा	घर चालनय सैय	घरखेर जाणारु	Home wards
३८५	घराबाहेर	घरना बाहेर	बाहेर घरना	गुवा बोर	घरना बाहेर सैय	घरण बारये	Out door
३८६	घरात	घरमा	घरमा	गो ओ मे	घरमा सैय	घरमा	in door
३८७	घरी येणे	घर उना	घर उनेल	गो मे	घर वना	घर आवणे	To come arrive home
३८८	घरी बसणे	घरमा बसणा	घर बसनेल	गोओ बोठे हे	घरमा बसणा सह	घर बठणे	to sit at home
३८९	घर भाड्याने देणे	घर भाडातून दिध	घर भाडाना देवाना	गुऊ भाड्या देण	घर भाडातून देयल स	घरणं भाडू	a let a house
३९०	घरटे	घर	घरा	गोरो	खोपा	पाझरा	a nest
३९१	घरटे	पक्षीना खोपा	चिडूना घर	गोरो	चिडाना घर	पांझरु	a nest
३९२	घरा घरा	घरघर मा	घरघरमान	गो गोअमे	घरघर	घरोघरो	home to home
३९३	घाई	लवकर लवकर	पटपट, लवकर	माहरी माहरी	लवकर	जलदी	a hurry
३९४	घाई करणे	चपाटाकर	लवकर	घाई को हे	उरकाव लवकरी पटपट	उतवावे	To hurry
३९५	घाबरट	घाबरी गवू	भिहिग्या	गोयो, घाबऱ्या	जीव भिवाय गया	बिकलगे	Panic

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
३९६	घाबरणे	घाबरी गया	भिवाय	बियी गयो	बिवाय	बिणे	to dread fear
३९७	घार	घार	मोरगा	घुबडी	मोरगी	हिचाणी	Bird of prey
३९८	घासणे	घसडना	घासाला	गोसना	घसन	घडळणे	To rub
३९९	घासकाडी	गवत	भातडा	चारो	चारा	चारु	Grass
४००	घुबड	घुबड	घुबड्या	दुडो	घुबडा	गुगुडाकळू	Owl
४०१	घूस	घूस, सुसुंद्री	घुस	गुहाडो	घुस	सुसुद्र	a rat
४०२	घेणे	लिधा, लेवाण	लिनेल	लेयना, लेदा	लिधा	लेणे	To Take
४०३	घेणे देणे	लिध दिध	लेवावा देवाला	लेना देना	लिणा दिणा	लेणे आपणे	Dealings
४०४	घोटाळा	घोटाया	गोटाळा	घोळ	घोटाळा	चाल खेल करणे	Confusion
४०५	घोडा	घोडा	घोडा	गोडो	घोडा	धुलू	Horse
४०६	घोडी	घोडी	घोडी	गोडी	घोडी	गुडी	Filly
४०७	घोरणे	घोरी राहिना	घोरना	गोर हे	बेकार घोरी	गुरणे	to snore
					रहिना सैय		sleeping
४०८	घोळणे, इकडे तिकडे हलवणे	आथा तथा हालाई राहिना	अगं तग हाळवी	अ हे ते हे आल पूना	आथा तथा हालाई राहिना	अहेतेहे चालनू	To shake about

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(च)							
४०९	चकोर, एक पक्षी	चिडा	एक चिडू	योक चिडा	एक चिडा	चिळ	a Dizzy bird
४१०	चखणे	चाटी देख	चाखी हेद	चाख्या	चाटी दखना	चाखणे	To Taste
४११	चटणी	तिख	चटणी	तिखा	चटणी	मिरी, मिर्ची चटणी	Chutney
४१२	चढणं	चढ	चढवती	चोडवती	चढती	उचू	a slope
४१३	चढणे	चढना	चढणा	चडना	चड	चढाणे	to climb
४१४	चढा, उंच	वर	वर	उंचे	उंचा सैय	उचू	High,exorbitant
४१५	चंद्र	चांद	चांद	चांद	चांद	चांद	The moon
४१६	चंद्र प्रकाश	चांदण उजाय	चांदना उजाला	चांदा उजावा	चांदणा उजाया सैय	रोहण	Moon light
४१७	चप्पल	वावन, चपला	चपल्या	चापले	वाना	चाट्या	A Sandal
४१८	चमकणारा	चमकी राहिना	तितकाय राहिना	चौम के हे	चमकी राहिना सैय	चमकवारु	Luminous
४१९	चयन	निवडीले	निवडना	निवड्या	निवडी दे	निवाडणे	Selection
४२०	चर्चा	चावळ	गोष्टी	गोट	बात करी राहिना सत	वात	Discussion
४२१	चर्चा करणे	चावळी राहिनात	गोट लावाला	गोट लावी रोहया	बात करी राहिना सत	वात करणे	To Discuss
४२२	चल	हाली राहिना	हाली राहिना	आले हे	हाली राहिना सैय	आलणे	Movable

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४२३	चव	चाटी देक	सवाद	चाकी ऐना	चाखी दख	हवाद	Taste
४२४	चव घेणे	चाटी दख	चाखी हेद	चाकी ऐना	चाकी दक	चाखणे	To Taste
४२५	चवळी	चौवी	चवळी	चअवी	चवळी	चव्या	Amaranthus
४२६	चवाठा	मोकी जागा, मोकळी जागा	मैदान	पोगोवो	पडीत जागा सह	चौगाण	A Square
४२७	चशमा	चचमा	चचमा	चोचमा	चशमा	चशमा	Glasses
४२८	चहा	चाहा	चहा	चाय	च्याहा	चाहा	Tea
४२९	चहाता	आवडस	पटस	माल खूब पट्या	ऐन पटी रहिना सैय	पटतलू	Admirer
४३०	चक्षू	डोया	डोळा	डोळे	डोळा	डुवा	The eye
४३१	चाकू	सुरी	चाकू	सुरी	चाकू	चकू	Knife
४३२	चांगला	मस्त, चांगला	भारी	हारो	चांगला सैय	हाजू	Good, nice
४३३	चांदण्या	चांदल्या	तारा चांदण्या	चांदुल्या	तारा, चांदण्या	चांदुण्या, तारा	Stars
४३४	चाबूक	चापका	खाकडा	चापका	काकडा	चबकडू	Whip
४३५	चालणे	चाली रहिना	चाल	चालना	चाली रहिना सैय	चालणे	Walk
४३६	चालत जाणे	चाली गया	चाली ग्या	चाली गोया	चाली रहिना सैय	चालून जाणे	To Walk
४३७	चाळण, चाळणी	गायनी	गाळणी	झारी	गाळणी, झारी	चावी	Strainer, sieve

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४३८	चिक्टणे	चिटकी गया	चिटकी ग्या	चिटकी गोया	चिटकी गया सैय	चिपकणे	to stick
४३९	चिक्	चिक्	चिक्	चिक्क	चिक्	चिक्	Chiku fruit
४४०	चिखल	गारा	चिखल्या	चिखल्या	चिखल्या	गारु	Mud
४४१	चिंच	चिच	चिच	आमली	चिच	आमलं	tamarind
४४२	चिडखोर	भलता संतापी	गाडा हं	येला खूप गांडा है	वजीन चिडाय रहिना	खिदरु	irritable
४४३	चिडणे	रागावना	गाळ्या दिनेल	गावी देना	राग हे सैय	खत लागणे	To irritable
४४४	चिता	आगीन डाग	आगीन डाग सळण	हूल	ढहण	धड	large pile of wood for burning
४४५	चिमणी	चिडी	चिडी	हाकरी	चिडी	गीवचोडी	Sparrow
४४६	चुना	चुना	चुना	चुनो	चुना	चुनू	Lime
४४७	चूक ऐकणे	चुकीन आयक	चुकीना आयकना	चुकीना बोनायो	नारा चावयना तू	हमवी लेणे	To hear wrong
४४८	चूल	चुला	चुला	चुलो	चुला	चुलु	Hearth
४४९	चेहरा, तोंड	तोंड	तोंड	मुई	तोंड	मुई	The face
४५०	चोच	चोच	टोक	चाच	टासुडा	चाचडी	Beak
४५१	चोरणे	चोरना	चोरट्या	चोरट्या	चोरटा	चुरेणे	Purloin
४५२	चोरून ऐकणे	दपीसन आयक	दपी दपी आयकना	दोबी दोबी वनायना	दपीन ऐकी रहिना	चुराय हववणे	To eavesdrop

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४५३ (छ)	चोळी	चोई	चोळी	डोगली	पोलक	काचली	Bodice
४५४	छडिने	काठी घाई	काठीवाई	होहीवे	काठीघाई	लाकडी करीन	To cane
४५५	छळ	नाव लिध	ना लेवाना	नाव लेयमा	नाव लि रहिना सैय	सेडतलू	To tease
४५६	छपाई	छापिले	छापाना हं	सापना	छापिल सैय शापना सैय	छापणे	Printing
४५७	छत्री	छतरी	छत्री	सात्री	छत्री	सतरी	Umbrella
४५८	छात्र	पोय्या	पोसा	पोहो	पोय्या	पोय्या	Pupil
४५९	छाटणी	कापनी	कापना	वाडना	कापाना सैय	काटणे	Cutting
४६०	छाती	साती	छाती	साती	साथी	साती	Chest
४६१	छानदार	एकदम चांगला	पक्का भारी	पाका हारा	चांगली सैय	हाजू	Stylish
४६२	छानदार	चांगलं भलतं भारी	पक्का भारी हं	खूब भारी	चांगला सह	हाज	Stylish
४६३	छाननी	गाई ले	निवड	हारा हारा	गाई दे	हवारणे	Scrutiny
४६४	छाप	त्यांना रुबाव पडस	त्यांना वजन पक्का है	पक्का ओळख है	वटमा सैय	मारु रुबाव वाड गयू	Impression
४६५	छाया	सावली	सावली	सावाडी	सावली सैय	सावू	A Shadow

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४६६	छावा	हत्तीनं बच्च	हात्तीना पिलू	हाती पिलका	हातीना बच्चा	हत्तीने बच्च	A Young male of an elephant
४६७	छिद्र पाडणे	खड्ड पाड	डिसूक पाडणे	शिकलो पाडवो	भोक पाडी रहिना सैय	डुचु पाडणे	Hole
४६८	छोटे पणा	धाकल पण	धाकला पण	वाहना पासाडी	धाकला पण	आयतलू	Smallness
(ज)							
४६९	जखम	जखम	हाबू	जखम	फिसका	जोखम	Injuries
४७०	जगणे	जागी राहिण	जगीराहिना	जागना	जागा रह्या	जिवने	Survive
४७१	जागणे	जागणा	जागताह	जागे है	जाग	उठणे	awake
४७२	जंगल	जगल	जंगल, डोंगर	डोंगे	डोंगर	जंगल	Forest
४७३	जड	वज्जी जडसे	जड	वजो	जड सै वज्जीन	बार	Heavy
४७४	जंत	जत	जत	बाका, किड	जत	जंतू	a worm
४७५	जंतू, किटक	किड	किरकुडा	किडका	किडा	किडा	Germ
४७६	जप्त करणे	ली लिध	दपाडी ठेवना	दोपाडी लैना	लिलिना	लिकाडणे	Confiscate
४७७	जरूर तेवढा पुरवठा	लागस तेवढं दे	बस एवढाच	बास ओला हाज	आखो दे	जुवे तत्र	Adequacy
४७८	जलद	लवकर	लवकर	मारिये	लवकर	मामार	Quick

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४७९	जवळ	जोडे से	आगड	नेटी उगे है	आगड	आहनू	Close
४८०	जवळ आलेला	जोडे येयेल	आगड उनेल	उगे हे ये न है	नजिक वना	हाते से	To approached
४८१	जवळ ठेवणे	जोडे ठेव	आगडच ठेव	ऊगिये थोव	आगड थव	हात मेळणे	To keep
४८२	जवळच्या बाजूच्या	बाजूना	आगडज	ऊंगी है	नजीकना	हातेवाल	Near side
४८३	जळणे	बई गया	बईया	बावला	बई गया	दबगयू हलगयू	To burn
४८४	मोठी जाऊ	जेठाणी	जेठाणी	बोजहा	जेठाणी	जेठाणीस	Sister in law
४८५	लहान जाऊ	देराणी	देराणी	नोदेह	देराणीस	देराणीस	Sister in law
४८८	जाड	जाड्या	घट्ट	जाडा	जाडा सैय	झाडलू	Thick
४८७	जाणे	जाय	जावाला	जा हे	जावाना सैय	जाणे	to go
४८८	जाते	घट्या	घरटी	गोअटी	घट्या	घटी	Hand mill
४८९	जांभाई	जमाई	जामाळी	बाबवाडी रोह्या	जमाई	भोगाह	Yawn
४९०	जांभूळ	जामून	जामना	जांबे	जामून	जांभण्या	Jambhul
४९१	जावई	जवाई	जवाईस	जावाहा	जवाई	जवायलू	Son in law
४९२	जायफळ	जायफय	जायफळ	जायफोव	जायफळ है	जायफव	Nutmeg
४९३	जाळे माशाचे, मच्छीमाराचे	मासा मारान जाय	सोवया	आसूळ	जाय	जाव	Fish Nets

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
४९४	जिरे	जिर	जिरा	जिरा	जिरा	जिर	Cumin seeds
४९५	जिवंत	जिंदा	जीत्ता	जिवतो	जिवत्ता	जिवतलू	Allive
४९६	जीभ	जीब	जीब	जीब	जिभ	जीब	Tongue
४९७	जुलाब	हगवन	हागवण	ओगाड्या	हागय्या	सेरावतल	Diarrhoea
४९८	जुने, पुराण	जून खटार	जून खटार	जुना फोट	जुना व्हई ग्या सैय	जुना पुराणे	Old fashion
४९९	जेवणे	खावाले	जेवाणा	खायणा	खावाना सैय	खाने	Meal
५००	जोडणे	जोडी दे	जोडाला	जोडना	चिट काढी दे	जुडणे	Connect
(झ)							
५०१	झरा	झिरा	झिरा	जिरपो	झिरा	उकाड	a brook
५०२	झगडा	भानगड, झगडा	भांडण	भानगड	कजा	जुलायणे	Struggle
५०३	झाकण, ढापण	झाकण	ठाकूण	ढाकण्या	झाकण	ढापणो	Cover lid
५०४	झाकणे	झाकी दे	ढाकी दे	डाखन्या	झाकाना	डाकणे	To cover
५०५	झाड	झाड	झाड	जाड	झाहड	झाड	Tree
५०६	झाडणे	झाडान	झाडाला	बाअना	झाडन	बारणे	To sweep
५०७	झुडूप	काटाना झुडपा	झोपा	बाडा, बीडा	निजा	रुप	Bush/shrub

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५०८	झुरळ	झुरय	चितल्या	फेसवा	झुरळ	कानसुलु, कानहुव	Cockroach
५०९	झेंडू	झेंडूना फूल	गेदाफूल	गेदाफूल	गेंद	झेंडू फूल	Marigold
५१०	झोप लागणे	झोप लागी गई	निज लागेल	निंद लागे है	झोपी गयल	निंदआवत हुवणे	to sleep
५११	झोपडी	झोपडी	झोपडी	झोफडी	झोपडी	खोपडी	Hut
५१२	झोपणे	झोपी गया	निजीग्या	हुवना	निजी गया	निंद	Sleep
५१३	झोपाळा	झोका	हावली	आलली/नवी	जोका	इंदवू, जुळी	Swing
(ट)							
५१४	टमाटा	टमाटा	टमाटा	टामाटा	टमाटा	टमाटो	Tomatoes
५१५	टाकणे	फेकी दिधा	टाकाला	टाकी देना	फेकन	माखणे	Chuck
५१६	टेबल	टेबल	टेबल	टेबल	टेबल, बाकडा	टेबल	Table
५१७	टोकदार	टोकदार	तिखळी	चिंदवा	नोकदार सैय	तिखाव	Pointed sharp
५१८	टोपली	डालकी	डालकी	शिबली	डालखी	मुहक	a basket
५१९	टोपली, लहान टोपला	धाकली डालकी	धाकली डालकी	वाहनी शिबलो	धाकली टोपली	टूपली	Small basket

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ठ)							
५२०	ठसा	छापा	शापा	शापो	ठसा सैय	शिक्षू	a stamp / with a gulp
५२१	ठसा ठसा	ठस ठस	घट घट	घाटा घाटा	इतला कशा रडस	गट गट	Copious
५२२	ठरणे	जमण	जमना	जमा ओअना	ठरी गया सैय	ठरवाय गय	Definite to be setting
५२३	ठार	मारी टाका	मारीच टाका	माईज टाक्या	मारी टाकेल से	मार देलू	Killed
५२४	ठाव	ठाक	तळ, गाळ, लइये	हुदू जाईना	ठाक	उडसे	Bottom
५२५	ठिकाण	त्याच जागावर	तीच जागावर	तीच जागाव	ठिय्या	इना जागापर	Place
५२६	ठेच	झट	ठोकाइच ग्या	ठोकाय गोयो	ठेस	झट	Stub
५२७	ठेवणे	ठि दे	ठेवाला	थोवना	तै जाय न ठै दे	मेकणे	Deposite
५२८	ठेकेदार	मुकडदम	मुकडदम	मुकारदम	मुकडदम	मुकडदम	Contractor
५२९	ठोसा देणे रागावणे, मारणे	बुक्कावरी हानना	धुमाकरी हानना	दुम कोय देना	बुक्की	गुप्पू देणे	To Punch

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ड)							
५३०	डफ	दफड	डफला	डफलो	डब	डुमकडी	Tambourine
५३१	डबा	डब्बा	डब्बा	डाबो	डबा	डाबा	Container
५३२	डबके, डबका	डबक	डबका	डाबारा	डाबरा सैय	डाबरू	Puddle
५३३	डबके	डाबक	डबका	डाबारा	डाबरा सैय	डाबरू	Puddle
५३४	डाव खुरा	डाखुऱ्या	डावाड्या	दावाड्या	डाखुऱ्या सैय	डाखर्यू	Left hander
५३५	डास, मच्छर	डास माछऱ्या	मुरकुटा	डास	डास	चाथवड्य	Masquito
५३६	डावा	डाखुऱ्या	डावा	दावाड्यो	डावाड्या	डाखर्यू	Left
५३७	डोंगर	डोंगर	डुंगर	डोगो	डोंगर	बयडू	Mountain
५३८	डोके	डोक	डोका	टोलपी	डोक	मुंडक	Head
५३९	डोक्यावर	डोकावर	डोकावरला	डोकेव	डोकावर	मुनकावर	Overhead
(ढ)							
५४०	ढकलणे	गचलाई दिधा गचाली दिधा	गचाली दिधा	गोचाली देणा	ढकली रहिना	ढेकळवे	To Push
५४१	ढवळणे	हालाय दिधा	चाली दिधा	चावी देना	हालाय रहिना सैय	चाववणे	To stir
५४२	ढादुळणे, शोधणे	डुंडिकाढ	गैशीकाढ	होदना	कैदेखि रहिना	हुदणे	To search

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५४३	ढीला	वजीन सैल ढिल्ल	पगळ	पोगवा य हे	पक्का लखपक सह	डिल्ल	Loose
५४४	ढीगारा	रास	गंज	ढीगालो	ढीग	ढीग	a heap
५४५	ढेकर	डर	डर	डेरका	डर	डोकार	Belch
५४६	ढेकूण	बादोड	ढेकूण	डेकू	ढेकून	बादोवरा	Bug
५४७	ढेकर पक्का काळा	कायाकुट	पक्का काळा	पाको काळा	पक्का काया सह	कावू	Coal
(त)							
५४८	तगादा लावणे	घडी घडी सांगनं पडी राहिनं	एकसार मांगी राहिना	योकर शार मागे हे	पक्का मांगी राहिना सै	एकदम एकदम आवतलू	demands
५४९	तडका-फडकी, झटपट	पटकन	लवकर	माहरी ईलाग	लवकर	जलदी	Quickly
५५०	तथा, सर्व	खरा सांग	खराज सांग	खोरा आख	खरं सांग	हाचली	Truth
५५१	तंबाखू	तमाकु	तामाकु	बांग	तमाखु	बांग	Tobacoo
५५२	तमाम, पूर्ण	आखख	आघा	होगा है गया	आखखा	आखा	Completed
५५३	तरुण	जवाण	जुवाण	जुवाण	जुवाण, तरुण	जुवान	Young
५५४	तलवार	तलवार	तलवार	तलवार	तलवार	तळवार	a sword
५५५	तलाव	तयाव	तलाव	तोवावा	तयाव	मोठ डाबरू	Pond

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५५६	तवा	तवा	तवा	तावो	तावा	तऊ	Griddle
५५७	तसेच	तसच	तशाज	तेहेकोज	तशाच	तहल	Similarly
५५८	तहान	तीस लागणी	तीस	पायपिय लागी	तिस लागी	तिही	Thirst
५५९	तळहात	तयहात	तळहात	तळवाया	तळहात	थैलती	The Palm
५६०	ताक	ताक	ताक	खाटा दूद	ताक	साहा	Buttermilk
५६१	ताट	ताट	ताट	थाट	ताट	थाळी, थाबी	Dish, Plate
५६२	ताटली, लहान ताट	धाकल ताट	धाकला टाट	वाहनो टाट	ताटली	आयतली ताट	a small dining plate
५६३	ताडी	ताडी	ताडी	ताडो	ताडी	ताडो	Toddy
५६४	तांदुळ	तांदुई	तांदूळ	चोखा	तांदूल	मुन्या	Rice
५६५	ताप	ताप	ताप	जोरा	ताव, ताप	होरी	a fever
५६६	तिकडे	तथा	तंग	ओहोजो	तथा	परमखू	There
५६७	तिखट	तिख	तिखा	तिखा	तिखा	चरको	Chili powder
५६८	तिरडी, ताटी, शवपेटी	डोळी	पीडी/मेडी	डालची	किडी	डुली	Bier, Coffin
५६९	तीळ	तीळ	तीळ	तीली	तिळ	तिवी	sesame seed

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५७०	तुझा	तुले	तुला	तोहा	तुला	तारो	Your, Yours
५७१	तुम्ही	तुमले	तुमला	तुमा	तुम	तुमु	You
५७२	तुरुंग	जेल	जेल	जेल	जेल	जेल	Jail
५७३	तुला	तुले	तुना	तोल	तुना	तोह	You
५७४	तुळस	तुयशी	तुळशी	तुलशी	तुळस	तुळसी	Basil
५७५	तू	तू	तू	तू	तू	तू	You, thou
५७६	तूप	तूप	चोपडन	गीतेल	तूप	चुपळ	Ghee
५७७	ते	त्या	ते	ते	ता	चा	They
५७८	तेथे	तठे	तठ	दुगयला	थान	च्याहरी	There
५७९	तो	तो	तो	तो	टोच	टोच्यू	he, that
५८०	तोंड	मुसड	मुय	मुय	मुय	मुय	Mouth
५८१	त्वचा	चामडी	कातडी	चामडा	कातडा	चामडा	Skin
५८२	तुझ्यासाठी	तुना करता, तुना वासते	तुला वाटी	तोहाटी	तुना करता	तार करता	Your self
५८३	थकणे	थकीगवू	थगीम्याव	भोंगीगयो	दमीगया	थाकगयू	to be tired

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५८४	थकबाकी	बाकी सेत	अर्धा बाकी हं	बाकी हेच	बाकी सत	ह्यापर रये हे	Arrears
५८५	थकीत	बाकी से	बाकी	रोहिला हे ता	बाकी सह	बाकीसे	Outstanding
५८६	थंड	थंडा	ठंडा	हेवा	थंडा	हेंव	Cold
५८७	थांबणे	थांबना	उभारा	उबरोयना	उभार	उबरयणे	To stop
५८८	थुंकी	थुक	थुक	थुप	थुक	थुपणे	Spit
५८९	थुंकणे, थुकणे	थुकना	थुकी राहिना	थोकना	थुक	थुप	Spit
(द)							
५९०	दंगल	मोठा झगडा	दंगा	भानगड	कजा	दंगु	Disturbance
५९१	दडणे, लपणे	दपी गवू	दपाडी दे	दोपाडी देना	दपी गया	थिकाय डिकाय गयू	To hide
५९२	दरवाजा	दार	बार	बाआ	दारन सैय	जुपू	Door
५९३	दव	वस	वस	जाखवा	वसाडा	धुवर	Dew
५९४	दहन, अग्नि	इस्तू	इस्तू	आग	इस्तोव	आकठो	Fire
५९५	दही	दही	दही	खाटो दूध	दही	खाटल दूध	Yogurt
५९६	दात	दात	दात	दात	दात	दात	Tooth
५९७	दादागिरी	धमकी	दमकी	दोमकी	धमकी दी रहिना	जूर कर तलू	bullying
५९८	दारू	दारू	दारू	होरो	दारू	हूरु	Wine

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
५९९	दिवस	दिन	दिन	दिही	दिन	दिही	day
६००	दिवा	दिवा	चिमणी	चिमणा, दिवो	चिमणी	दिवो, दवू	Lamp
६०१	दिवाळी	दिवाई	दिवाळी	दिवाळी	दिवाळी	दिवावी	Diwali
६०२	दीर	देर	देरुस	देहू	देर	देवरू	Brother in law
६०३	दुःख	दुखी	दुख	दुखी	दुक सय	दुखी	Sorrow
६०४	दुनिया, सर्व जग	आखा जग	अगा जग	आखो जग	समदा जग	आखी दुनिया, आखी जग	The world
६०५	दुपार दोन प्रहराचा समय	दुपार	माझन	बोपरे हे	दुपार सह	दिहू	Afternoon
६०६	दुर्गंध, वाईट वास	गंधा वास	घाण वास	हारा नाय, वासमारे	गंधा वास ई रहिना	सिचव	bad smell
६०७	दुर्लक्ष	ध्यान नही देवाना	ध्यान नही देवाना तग	ध्यान नाय देय	ध्यान देवाना ना	जान जुवाय बाव्यूके	Neglect
६०८	दुष्काळ	दुसकाय	दुसकाळ	दुशकाव	दुसकाय	दुकाळ	Famine
६०९	दुसऱ्या दिवशी, उद्या	कालदिन	सकाळ	हाकाव	सकाय	वाणे	tomorrow
६१०	दूध	दूद	दूध	दूध	दूद	दूद	Milk

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६११	दूधी भोपळा	दूधी	दुधळा	दुदयो	दुधळी	दूधव	Gaurd
६१२	दूर	दूर	दूर	दूड	दूर हं	शेटू	far
६१३	देणे	देवान	देना	दैयना	दि रहिमा सैय	आपणे	to give
६१४	दोन्ही बाजूने दाबणे, चेंगरणे	आथाई तथाई दाबाय गया	दाबाय ग्या अंगतून, तंगतून	चुंदि देना	दाबाई गया	दूय वखर दाबने	Jam press
६१५ (ध)	दोर	दोर	नाडा, दोल	आसडा	दोर	दुवकी	Rope
६१६	धक्का	गचाली दिधा	ढकली दे	गोचाली देना	गचाली दिना सैय	ढेकलणे	To shove
६१७	धने	धना	धना	धाने	धना	धना	Coriander seed
६१८	धबधबा	धबधबा	झोत/धोत	टाको	धबधबा सैय	बुधु बुधु पाणी पडे	Water fall
६१९	धरणे	धरा	धर	दोया	धरा	धरणे	To hold
६२०	धार	धार	धार	तार, दाआ	धार	शेड	Edge
६२१	धावणे	पयना	धाव दि राहिना	दाव दे हे	पयी राहिना	दवडणे	To run
६२२	धुके	धुवारी	धुरा	दुकला	धुपारी	धूर	Fog
६२३	धुणे	धवाले	धवाला	धोवना	धवन	धुवणे	To wash
६२४	धूम धाव	पै गया	पळ	धाऊदना	पै गया सै	नागयो	a run

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६२५ (न)	धूळ	घाण	खयाडा	बुहटी	खयाडा	रजडू	Dust
६२६	नकार	नहि	नको	नाय	नई सैय	कायणी	a refusal
६२७	नख	नक	नक	नोख	नक	नख	the nail
६२८	नखरा	चाळा करी राहिना/ राहिनी	डांबरा	डांबऱ्या	कजा/नखरा कर राहिना सैय	नखरा	Coquet
६२९	नगद	ईकत	ईकत	विचाता लैनो	ईकत	नगदी अवरयू	Cash
६३०	नजर चूक	देखेल नही	हेदेल नही	एएल नाय	दखाना ना	मे देखा यनो	By mistake
६३१	नजराणा	देखाना पैसा दिधात	भेटाना पैसा	भेटना पैशा	देखाना पैसा दिधा	देजो	Flirt
६३२	नटी	हिरोईन	नटीम	नोटीण	हिरोणी	हिरोणी	an actress
६३३	नंतर	मांगेतून	मांगणी	पासे ये	मागली	औतू	After
६३४	नथ	नथ	नाकी	नाथणी	नथणी	नथणी	nose-ring
६३५	नदी	नधी	नदी	नोय/नोयडी	नदी/नय	नदी	River
६३६	नदीला पूर येणे	नदीले पूर ऊना	नदीला पूर ऊनेल	नोयाडा येण हो	नदीला पानी बना	नदी आवराई	Flood
६३७	न लागलेले	लागेले नही	नही लागेल	नाय लागो	कायना लागना	कायनी जुवत	not united
६३८	नवरदेव	नवरदेव	नवरदेव	ववडो	नवरदेव	नवरदेव	Bridegroom

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६३९	नवरा	दाद्या	नवरास	ववडो	माणूस	लाडू	Husband
६४०	नवरी	नवरी	नवरी	ववोडी	नवरी	नवरी	Bride
६४१	नवस	मानता	नवस	मानता	मौनता/नवस	मानता	A vow solemn promise
६४२	नव्हता, गैरहजर	नई व्हता	नैव्हता	आयना आतो	कायना वना	आवतलुनी	Absent
६४३	नस	नस	नस	नोही	नस	नह	Vein
६४४	नळ	नय	नळ	नोव	नय	नवी	Faucet
६४५	नाक	नाक	नाक	नाक	नाक	नाक	Nose
६४६	नाकातून उच्चारणे	नाकमा बोली राहिना	नाकमा दुप्रे	नाकमा पुद्रे हे	नाकमाच बोली रहिना	नाखमा देखू हे बुलणं	Nasalize
६४७	नाकारणे	नय कर पडना	नई करी दिधा	नाय आखना	ना म्हण दिधा सैय	निकय देलू	to refuse
६४८	नांगर	नागर	नागोर	ओक/आवत	नागोर	नागर	a plough
६४९	नाचणी	नागली	नागली	नागली	नागली	बादी	Nagli
६५०	नाचणे	नाचना	नाच	नाचना, नाचा	नाचन	नाचणे	Dance
६५१	नात	नात	नातीस	नातणी	नात	नातण्या	Grand Daughter

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६५२	नात, मुलाची मुलगी	पोऱ्यानी पोर	पोऱ्यासनी पोशी	पोहानी पोही/ पोहाना पोही	नात सैय	नाती	Grand Daughter
६५३	नातू	नातू	नातूस	नातव्यो	नातूस	नातव्यू	Grandson
६५४	नाना, अनेक	मुकला	सावटा	डिखा	मुक्त्या	मजबूत मबजूज	Many various different
६५५	नारळ	नारय	नारळ	नोराया	नारोळ	नव्य	Coconut
६५६	नाला	लवण	लवणा	वोअवा	लवन	खुदरु	Drain/Gutter
६५७	नाहीसे करणे	मिठाडी टाक	मिठाडी दिना	मिठाडी देयना	मिठाडी	मिटाड	to cause to disappear
६५८	निखारा	ईस्तव	विस्तु	इंगारा	आग	इंगावू कुयवा	Buring Coal
६५९	निखिल सर्व	आख्या	अखा अगा	हो गेज	आखा	आखे	All, Whole
६६०	निगम शेवट	मागे	मांगं	पाहला	मांगे सह	सेवट	End
६६१	निघणे	निघना	निंग	निंग्यो	निघा	निकवणे	To Depart
६६२	निज धाम आपले घर	आपलं घर	आमना घर	आमे गुड	आय मना घर सै	आम्र घर	My home
६६३	नित्य नेम	रोजना येयले	रोजना वेळ	रोज दि हो	रोज दिन	दाडीन	Daily

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६६४	निर्दोष	चांगला से	सोयता	हाय	चांगला सैय	गलती निमले	Innocent
६६५	निधी	फाया	फाळा	फावो	फाळा	फावू	Fund
६६६	निरा, शुद्ध	पिवर	मस्त	हारा	पिवर सैय	हाजल	Pure
६६७	निरुपण पाहणे	देखी राहिना	देखनेल	येयेना	दखना	देखणे	Seeing
६६८	निरोप	सांग दे	सांगि दे	आखि दे	निरोप	जाईन कैणे	Message
६६९	निशाणी खूण	वयकन, खूण	वळख	वोवखाद	नावैकन	उखायत करणे	A Mark
६७०	निळा	निय्या	निळा	निवो	निळा	निल्लू निवू	Blue
६७१	नेणे	लैय जाय	लिजा	लि जायना	लिजा	लिजाणे	To Carry
६७२	नेमणूक	नेमी दिधा	निवड व्हईनी	निवडी देना	नेमाय ग्या	निवड्यू	Appointment
६७३	नेमून देणे	नेमी दिधा	नेमी दिधा	वाटी देना	नेमी दिधा	निवाड देल्यू	assign prescribe assign
६७४ (प)	नेहमी, सतत	घडी घडी	एकसार	थोक शार	घडी घडी	याडीन	Constantly
६७५	पंख	पखडा	पखडा	पाखडा	पिय्या, बूरा	फाकडा	Wing
६७६	पंगत	पंगत	पंगत	पतांग	पंगत	पंतग	Sitting Row

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६७७	पडणे	पडिग्या	पडिग्या	पडी गयो	पडी गया सैय	पडणे	Fall
६७८	पण	पन	पन	पेते	पण	पून	But
६७९	पती, धनी, भरतार	नवरा	नवरा	माटी	नवरा	जवाय	Husband
६८०	पत्री, सुकलेली पाने	सुखेल पाना	वाळेल पाना	उखाले पाने	सुकायल पाने	हुकला पाने	Dried leaves
६८१	परकर	घागरा	परकर	घागरो	करटा	घागरू	Petticoat
६८२	पराभव, अपजय पाडाव	हाराय गवू	हाराय गयाव	हाखाय गोयो	हाराय गया	आरायने हारायणे	Defeat
६८३	पलीकडे	तिबाक, तथानधडे	तंगनी कानू	तेकानी	तिकानी	पोर देखू	beyond
६८४	पहाट	पहाट	पाहाटा	हाकावे है	पहाटला	हंदारे	The dawn
६८५	पहाट, उजाळा	पायटे	उजाळा	उजवाडो	उजाला	हंदारे	Dawn
६८६	पहार	पार	पराय	पाराय	पारका	कुहलो/सांग	Long bar of iron
६८७	पळस	पयस	पोळस	खाकरा	पळस	पहावी	Palas
६८८	पळी	पयी	पुळी	पोवाली	मापला	कोडची	Spoon
६८९	पाऊस पडणे	पाणी पडी गया	पाणी पडणेल	पाई पडी गयो	वजी पाणी पडी रहिना	पाणी पडे	To rain
६९०	पांगला	पांग्या	पांगळा	पांगळ्या	लंगडा	पांगवू	Crippled

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
६९१	पांघरणे	पंघरिले	पांगयला	फांगना	पंघराला	पांगरणेह	To cover
६९२	पाट	पाटल	पाटला	पाटलो	पाटल	पाटलू	Canal
६९३	पाटा	शीयी	पाटा	हिल	पाटा	दाव वाटणे दगडू	Stone/slab
६९४	पाटी	पाटी	पाटी	पाटी	पाटी	पाटी	Name plate
६९५	पाठ	पाट	पाठ	डोफारा, डोफाया बोअडो	पाट	पाटलू	The back
६९६	पांढरा	धवया	धवाळ	उजळा	धवळा	बुल्ल	White
६९७	पातेले	बोगनं	बोगण्या बोगणी	तोपली, तोपला	बोगन्या	तपल	Pot
६९८	पान	पत्त	पान	पान	पान	पान	Leaf
६९९	पापणी	पापणी	भिमण्या	बिमठो	पापणी	पापणी	The Eyelid
७००	पाय	पाय	पाय	पाग	पाय	पाग	The foot
७०१	पाल (इसमरी)	इसमरी	डोळफुकी	नाग शिवला	इसुमरी	मादवलय चिपकली	A house lizard
७०२	पावसाळा	पावसाया	पावसाळा	पावसावो	पावसाया	पाणीना देहे	Rain water
७०३	पाहणे	देखी राहिना	देखाना	ऐअना	दखना	देखणे	To seen/Behold
७०४	पाहणे	देख	हेदनेल	एअना	दखी रहिना सैय	देखणे	To look
७०५	पाहुणा	पाऊणा	पाहुना	गावायेच यनोहो	पावना सैय	पावणा	Guest

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७०६	पिठले	पिठलं	पीठ	आमटी	बेसन	खोटा बेसन	battered
७०७	पिणे	पिले	पेवाला	पियना	पिन	पिणे	To drink
७०८	पितळ	पित्तय	पितळ	पितळा	पितय	पितव	brass
७०९	पिंपळ	पिप्पय	पिपळ	पिपवो	पिपय	पिपळ	Piple tree
७१०	पिवळा	पिवया	पिवळा	पिअवा	पिपया	पेव	Yellow
७११	पिशवी	थैली, थयली	थयली	धोपटी	थैली	थैली	Cotton bag
७१२	पिळणे	निपळीले	निपळाला	निपसना	निपलीले	पिववणे	To twist
७१३	पीस	पीस	पिसा	फिसे	मोठा तुकडा सैय	सुती	Plume/Feather
७१४	पुकार	हाक	व्हारी	हादीले	बलाई रहिना सत	आयणे	Call
७१५	पुढे, समोर	मोवरे	आगड	आगला	पुढ	अगव से	in front
७१६	पुतणी (भावाची मुलगी)	भावनी पोर	भाऊनी पोशी	भाहा पोहा	डिकरी	बतरजी	Brothers daughter
७१८	पुन्हा	घडी घडी	घडी घडी	फिरीफिरी	घडीघडी	तेतार	Again
७१९	पुरणे	बुजी देवानं	बुजी दे	पुरना	बुजी दे	ढाकणे	Burial
७२०	पुसणे	पुसी टाकणा	पुसाव	लुहना, पुसणा	पुसा	पुसणे	to wipe off

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७२१	पुस्तक	पुसतक	पुसकत	पुसकत	पुसकट	पुस्तक	Book
७२२	पूजा	पूजा	पूंजा	पूंज	पूंज	पूंज	Worship
७२३	पृथ्वी	धरती	भूयी	दोरती	भूय, जमीन	दरती	Earth
७२४	पेरणी	पयरणी	पेरणी	बोअणा	पयरणी	वावणे, उरणे	Sowing
७२५	पेरू	जाम	जाम	जाम	जाम	जामफळ	Guava
७२६	पेला	गल्लास	गलास	गेलस	गल्लास	गलास	Glass
७२७	पेन्सिल	पेनसील	पेनसील	पेनसूल	शेसपेन	पेनसूल	Pencil
७२८	पोट	पोट	पोट	डेड	पोट	पेट	Stomach
७२९	पोपट	मिटू	पोपट	पोपटो	पोपट	पुपटू	Parrot
७३०	पोरका (कोणीही नाही असा)	अनाथ से	पोसला	पोसले	त्याला कोणीज नाह	विखा वालूसे	Orphaned
७३१	पोरवय, लहान वय	नादान वय	धाकली वय	वाहना वय	नादान वय सैय	तुआय तुसे	Young age
७३२	पोसणे, वाढणे	वाढी गया	वादणेल	वादि गयो	वाढी गई	वदणे	To Thrive
७३३	पोहणे	झेपाले	झेपाले	जेपणे	झेपन	झेपणे	To Swim
७३४	पोळी	पोयी	पोयी	गोवा बाखे	गवनी भाकर	गवनरुटून	a bread

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७३५	प्रकाश	उजाय	उजाळा	उजवाडा	उजाला सैय	उजाव	Light
७३६	प्रेत	मुर्द	मुर्दा	मोअला	पिरीत, मौत	मरलू	Dead body
७३७	प्रत्येक क्षणी	येक सारखी याद येस	घडी घडी	योक शार योक शार	येक सारखी याद ई रायनी सैय	केतारखी	Every moment
७३८ (फ)	प्रज्ञा, बुद्धी	भलता डोकेदार	दिमाख	बेज्यावालो	पुरा हुशार सैय	अकल	talent/intellect
७३९	फटाका	फटुकडा	फटुकला	फोटकुडा	फटाकडा	फटाकडू	Cracker
७४०	फत्तर, दगड	दगड	दगडया	डोगाड	दगड	दगडू	a stone
७४१	फरार होणे	पै गई, पैगया	पळी गयेल	नाहि गोयल	पै गया सै	निक विगयू/ नाहा गयू	Abscond
७४२	फराळ	न्यारी	न्याहरी	नाअरी	नारी	नारी	breakfast
७४३	फसणे	फशी गया	फसायना	ढोगाई गयो	फसाड्या	फसणे	deceived
७४४	फळ	फय	फळ	फोव	फय	फळ	fruit
७४५	फळी	पाटी	फळी	पाट्या	पाट्या	पाट्या	Board
७४६	फाडणे	फाडी टाका	फाडणा	फाडणा	फाड टाकसू	फाडणे	to tear split
७४७	फाडून टाकणे	चिरी टाका	चिरी टाका	चिई देना	फाडी टाकना सैय	फाड देवयू	to tear to pieces

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७४८	फार मागे	वजीन मांगे	पक्का मागं	पक्के पाहला	मांग राहियात	रयगयू	at some long time behind
७४९	फांदी	फादी	फाद	डाहगी	फादा	डाव	Branch
७५०	फावडे	पावडी	पावडी	पावडी, फावडो	पावडी, पावडा	पावडी	Hoe/Spade
७५१	फुटणे	फुटीग्या	फुटणा	फुल्ला है ये	फुटना सैय	फुवणे	To burst
७५२	फुलपाखरू	फुलपाखरू	पोपली	बिंगली	भिंगाली	फुदी	A Butterfly
७५३	फुल	फूल	फूल	फूल	फूल	फूल	Flower
७५४	फोड	फोड	फोड	पोपिलो	पोपीला	फूडा	blister
(ब)							
७५५	बकबक	बडबड	पिपटस् नको	पिपट तोना	पक्का कटकट करि रहिना	आयडतलू मजबूत देतलू	Babble
७५६	बकरा	बोकड्या	बोकड्या	बोकड	बोकड्या	बुकडू	Goat
७५७	बकरी	बकरी	बकरी	बोकडी	बकरी	बुकडी	Goat
७५८	बंगला	बंगला	बंगला	बंगलो	बंगला	हवाली	Bungalow
७५९	बगळा	बगया	बगळा	बोंगा	बगळ	बगळय	Heron

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७६०	बघणे	देखी राहिना, दखी राहिना	देखी राहीनेल	येई रो यो हो	दखना	देखणे	To see
७६१	बघता बघता	देखता देखता, दखता दखता	देखता देखता	येअता येअता	दखता दखता	देखतु देखतु	in to time
७६२	बघून येणे	देखी ऊनू	हेदि उनू	येऊ ये नं हे	देखी ऊनी	देखीन आव येणे, ऊन, ऊनी, आव.	To Go & see
७६३	बच्चा	धाकला पोर	दाखला बाळ	वाहना पोहा	नादान पोऱ्या	बाव	Child
७६४	बटाटा	बटाटा	बटाटू	बटाका	बटाटा सैय	बटाट	Potato
७६५	बडबड	बकी रायना	पिपटी रायना	बडबड मा कोहे	बकी रयना सैय	बडबड	Chatter
७६६	बडबड्या, मूर्ख माणूस	येडा माणूस	गांडा माणूस	गाडा माहू	येडा माणूस	चकरायलु माणूह	Talkative
७६७	बडीशोप	बडीसोप	बडीशेप	बोडीशेप	बडीशोप	बडीशेप	Dill
७६८	बत्तीशी	दातना कौचा	दातना कौचा	इहडे	दातना कौच	बत्तीस	The teeth
७६९	बंद असणे	बंद से	बंद हं	बंद हैय	बंद सह	बंद सैय	Closed
७७०	बंद पडणे	बंद पडी गया	बंद पडी गयल	बंद पडी गोयी	बंदी पडी गयी स	बंद ऐरय	To stop break down

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७७१	बदक	बदक	बदक	बोदाक	बदक	बदको	Duck
७७२	बदडणे	पक्क ठोक	पक्का दिधा	पक्का देना	पक्का हानना	मजबूत देतलू	Thrash
७७३	बदाम	बदाम	बदाम	बदाम	बदाम	बदाम	Almond
७७४	बनवणे	बनाड लिध	बंदाड्या	बोनाळ्या	बनावाला	बनावणे	To make from
७७५	बरोबर	बराबर से	खराज हं	बराबोर हैय	बरबर सैय	बराबर	Right
७७६	बसणे	बसणा	बस	बोहना	बस ये	बोठो ने	To Sit
७७७	बसून राहणे	बसी राहिना	बशी राहिना	बो हिरोयो	बटनाल	बठ रयणे	To Sit Idle
७७८	बहर	फुलेल	मोहोर	मोवऱ्या	मोऊर	मुरे	Zenith
७७९	बहाणा, ढोंग	ढोंगी से	बयेज	ओह डाज	लबाड सैय	ढागडू	Pretence
७८०	बहिरा	बहिर्या	बहिरा	बोयरो	बहिरा	बोयरू	Deaf
७८१	बहीण	बहिण	बुयु	बोअली	बहिण सह	बणहि, बहणी	Sister
७८२	बाक	बाकडा	बाकडा	बागडो	बाकडा	बागडू	Bench
७८३	बाचके	लहान गठोडे	धाकल गाठोड	वाहना, गाहडो	वाहना गाअठो	गाठण	A small bundle
७८४	बाजार	बजार	बजार	आट	बजार	हाट	Bazar/Market
७८५	बादली	बादली	बादली	बादली	बादली	बालटी	Bucket

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
७८६	बांध	बाण	बांध	बांड	बाद	कळ, हेदू	Embankment
७८७	बांबू	टोकर	टोकर	टोक्या	टोकर सैय	वाहणी, टूकरं	Bamboo
७८८	बाभूळ	बाबुयी	बाबुयी	बाबया	भाबूल	बाबयू	Babul
७८९	बायको	बायको, घरनी बाई से	बाई	थेए	बाई सह	लाडी	Wife
७९०	बारीक	बारीक	पातळा	टेचक्यो	बारीक	चिनक्या	slender
७९१	बालपण	धाकलपण	दाखलपण	वाहना हैय	नादानपण	आयतु सेतहू	Childhood
७९२	बाहेर	बाहेर	बाहीर	बारे	बाहर	बांरथे	Outside
७९३	बाळंतपण	मोकी व्हयनी बायतीन व्हयनी	बाळतीन	खाली वोयी	बायतीन व्हयनी सैय	फुकडाय रयी	Delivery
७९४	बियाणे बीज	बीवारं	बीवारा	बियारो	बिवार	बियारू	Seed
७९५	बिल	बिल	बिचक्या	कीचक्या	बिल	आप देललू	Bill
७९६	बिल्ली	मांजर	माजर	बिलाडी	मांजर	बिलाडी	Cat
७९७	बीज बी	बिवार	बील	किचको	बीवारा	बियारू	Seed
७९८	बीळ	नया	नाळ	दुऊ	नया	दर	Hole
७९९	बुटका	बुटक्या	बुटुकडा	बोदो/बुट्या	बिट्या	बुटकू, आयतू	Short

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८००	बुडणे	डुबिग्या	बुडीग्या	बुडी गयो	बुडीग्या	बुडणे	To Sink
८०१	बेडूक	बुडुक/डेडोर	ढेडोक	डेडका	डेडोर	देरके	Frog
८०२	बेडूक	बेडूक	बेडोक	धाबडा	देटका	डेडक	Frog
८०३	बेल	बेल	बेल	बेल	बेल	बिल	Holy tree
८०३	बैल	बैल	बेलगा	डोगरा	बेल	बुइल, बैल	A bull, Ox
८०४	बोका	बोक्या	बोख्या	बिलाडो	माजो	बिलाडू	a tom cat
८०५	बोट	बोट	बोट	आंगठी	बोट	आंगवी	The finger
८०६	बोटे	बोटे	आंगठ्या	आंगठ्यो	बोट	आंगठ्या	the fingers
८०७	बोर	बोर	बोर	बोआ	बोर	बुरे	A Ber
८०८	बोलका	बोलक्या	बोलक्या	पिपट्यो	भलता चावलस	बुलाकू	Communicative
८०९	बोलणे	बोलणा	बोलस	आखना	चावली रहिना	कैयणे	To Talk
(भ)							
८१०	भरणे	भरणा	भरी रहिना	बोअना	भरी रया	भरणे	To fill
८११	भरणे	भरण, भरसू	भराला	बोऊणा	भरन	भरणे	To Fill
८१२	भरपूर खाणारा	वजीन खाणारा	पक्का खाणारा	पाको खाणारो	पक्का खादा	जास्त खाणारू	Eating a lot

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८१३	भरपूर पाऊस	वजीन पाणी पडना	पक्का पाऊस पडना	पाकी पाई पोडे हे	पक्का पाणी पडेल	जास्ती पाणी	Excess rain
८१४	भरलेला	भरेल से	भरेल	बोअला	भरा	वरल	To Filled
८१५	भाऊ	भाऊ	भाऊ	बाहा	भाऊ स	बाय	Brother
८१६	भाकरी	भाकर	भाकरी	भाखे	भाकर	रुटू	Bread
८१७	भांग	भांग	सीता	हिवांटो	भांग	हेवातू	Cannabis
८१८	भाचा	भासा	भासा	जावहा	भासा	भानज	Nephew
८१९	भाची	भासी	भासीस	ववलीही	भासी	भांजी	Niece
८२०	भाजणे	भुजिले	भुजना	भुजो	भुजा	भुजणे	To Roast
८२१	भाजी	भाजी	पाला	भाजी	शाक	उलण	Vegetable
८२२	भांडणे	झगडा, लढाई	कजा	बानगडे	कज्या करी रहिना	जुलायणे	To Quarrel
८२३	भांटे	बासणे, भांडा	भांडा	बासने	बासन	रासे	Pot
८२४	भात	भात	भात	कोदे	भगर, भात	कुदरी	Rice
८२५	भाला	भाला	डाफा	डाफो	डाफा, भाला	डाफो	Spear
८२६	भावाचा मुलगा	भाऊना पोच्या	भाऊना पोसा	भाहा पोहो	डिकरा	बासा	Brothers son
८२७	भित भित	भितड भितड	भितडा भितडा	बितडा बितडा	भित, कुड्या भित, कुड्या	भितळ भितळ	Wall

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८२८	भीती	घाबरस	भेवाय	बीया येहे	जीव भिवायना	भितलू	Fear
८२९	भुईमुगाचे फळ	भुईमुंगण्या शेंगा	शेंगा	हिंग्यो	भुईमूग सह	भुंग्या	Peanut
८३०	भुंगा	भुंग्या	बोंगा	गुंगरो	बोंगा	भुंगू	Beetle
८३१	भूक	भूक	भुख	बुख	भुख	भुकलू	Appetite
८३२	भेटणे	भेटणा	भेट	मिवना	भेटन	मिवायणे	To Meet
८३३	भेंडी	भेंडे	भेंडा	बेंडे	भेंडे	भेंडी	Okra lady's finger
८३४	भोजन	जेवाले	जेवाला	खाहटी	भाकर खावाला जाय रहिना सैय	खाणे	A Meal
८३५	भोपळा	चक्की	कोळू	कोअवा	धोध्या	कुहव, कुव	Pumpkin
८३६	भोळसर	भोया	भोळा	भोवा	भोया सैय	भुरिव	Gullible
(म)							
८३७	मकई	मक्की	मकी	डोडा	मकी	डुडू	Maize
८३८	मग, नंतर	मांगेतून	माघनी	पाहालोर	मांगेतिन	औतु	After
८३९	मगज	भेजा	मेदू	भेज्या	भेजा	भेजू	Pulp/brain
८४०	मगर	मगर	सुसळ, मगर	मोगरो	मगर	मोगर	Crocodile
८४१	मटणाचा रसा	मटननी भाजी	रशी	महारांध्या	मटणनी भाजी	माहन रुहू	broth

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८४२	मंदिर	मंदीर	मंदिर, देऊळ	देवळा	देऊळ	देवरू	Temple
८४३	मध्यान्ह	दुपार	माझण	बो परे हे	दुपार	माजन	Midday
८४४	मरणे	मरी गया	गमी ग्या	मोई गयो	मयत व्हयना	मरलू	Death
८४५	मला	माले	मला	मा	मला	मेहे	Me
८४६	मशागत करणे	जमीन खेडस	खेडणे	खेडना	जागा सवारी रहिना सैय	चाकरी करणे	To cultivate to till
८४७	महाग, फार किंमत	माघ से	पक्की किंमतना	पाक्की किमत ये	माघा सह वजीन	महगी	Costly
८४८	मळणी	रगडणी	रगडणी	मोळना, मोवना	रगडन	मसण	Thresher
८४९	मळमळ, ओकारी होत आहे वाटणे	मयमय जीव करी रायना	मळमळ जीव कर	ओकाडाजे ये हे	मलमल	उखवावणे	Nausea
८५०	मळा	मया	मळा	मोवो	मळा	केरू वावरया	A farm
८५१	माझे	मन से	मना हं	मा है	मना सैय	मारु	My
८५२	माकड	वांदर	केल्या	वाद्रा	केल्या	माकड्या	A Monkey
८५३	मागाहून, नंतर	मागेतून	माघनी	पासे दि ही	मांग	तुफसू आवजू	After
८५४	मागे	मांगे	मांग	पासे, पाहला	मांग	फसव	Backwards
८५५	मांजर	मांजेर	मांजरी	बिलाडी	माजर	बिलाडी	Cat

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८५६	माता,पिता, आईवडील	माय, बाप	आया, बाबा	आया, आबोहा	माय, बाप	आई बाबू	Parrents Mother&Father
८५७	माती	माटी	माटी	माटडा	माटी	कादू	Earth
८५८	मातीची घागर	मडकं	मडका	वेडला	मडक	इचर/कूंड	earthen pitcher
८५९	मान	मान	मान	बोची	मान	बुचार	Neck
८६०	माफ, क्षमा	माफ करी दे	माफ करी दे	माफ कोई दे	माफ कर दया	माफ कर दे	Forgiven
८६१	मामा	मामा	मामा	मामोह	मामा, सासरा	मामा	Maternal uncle
८६२	मामी	मामी	बायजी	फुयोही	मामी स	मामी	Maternal auntie
८६२	माय बहीण, आई बहिण	माय बहिन	आया बैणीस	आया बोअही	माय बहिण	आयो बहिणीस	Mother Sister
८६३	मारणे, देणे	हानेल	हानना	ठोकना	मारना	ढोकतलू देतलू	Thrash
८६४	मावशी	मावशी	जीजी	जीजीह	जिजी	जीजी	Aunt
८६५	माशी	माखी	माखी	माखाडी	माखडी	माख	Fly
८६६	मांस	मटण	मटण	माहा	मटन	माहा	Meat
८६७	मासा	मासा	मासा	मासे	मासाह	मासा	a Fish

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८६८	मासिक स्राव होणे	बाहेर बसनी	पांगुर	फाडका ये हे	डोकामा ऐयल सह	लुगड धुव	Menstruation
८६९	माहीत नसलेला	माले माहित नही	माला कायणी माहित हं	माला नायी माहिती	काईज माहिती ना सै	माहिती निबे	Unlknown
८७०	माळ	माय	माळ	माळ	माळ	हार	Garland
८७१	मित्र	जोडीदार	सोपती	हंगात्यो	जोडीदार	दुस्ती	Friend
८७२	मी स्वतःविषयी वापरावयाचे सर्वनाम	मी	मय	आइ	आय, मी	मी	I myself
८७३	मी	मी	मय	आई	मी	मी	Me
८७४	मीठ	मीठ	मीठ	मीठा	मिठ	खार	Salt
८७५	मुका	मुक्का	मुका	मुको	मुक्या	मुकू	dumb
८७६	मुंगळा	मुंगा	मुंगा	माकडा	मुगा	मुकडावू	A large ant
८७७	मुंगी	मुंगी	मुंगळी	किडी	मुंगळी	किडवी	anAnt
८७८	मुंगूस	मुंगूस	मुंगरा/नेवल्या	नव्या/नावळा	मुगश्या	नव्यू	Mongoose

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८७९	मूत, लगवी	मूत	मूत	मुता	मूत	मुतणे	Urine
८८०	मुलगा	पोऱ्या	पोसा	पोहे	पोऱ्या	पुर्यू	Boy
८८१	मुलगी	पोरगी	पोशी	पोहि	पोर	सुरी	Girl
८८२	मुसळ	मुराय	मुसळ	मुहवा	मुसळ	मुहव	Pestle
८८३	मुळा	मुया	तिखा मुळा	तीखा मुला	मुया	मुला/चटका/मुवो	Radish
८८४	मूळ	मुया/मूयी	मुळ्या	मुवो	मुयसेत	मुरे/मुवा	Root
८८५	मूल (लहान बाळ)	धाकला पोऱ्या	दाखला पोसा	वाहना पोहा	धाकला पोऱ्या	आयतलू पुरयं	Children
८८६	मेथी	मेथी	मेथी	मेथी	मेथी	मेथी	Fenugreek
८८७	मेंदी	मेंदी	मेंदी	मेहेदी	मेदी	मेदी	Hina Mehendi
८८८	मैना	मैना	खाळरावी	कोयाली	नरीन	ठुनथुली	Myna
८८९	मोठमोठ्याने (मारलेली हाक)	जोरमाईन हाक (मारीसनी बलाव)	पक्का जोरमा (हाकाटना कंगलील रहिना)	पक्का जोरमे	व्हका मारना	जुरमा आयरणे	A loud Call
८९०	मोडणे	मोडी टाका	मोडाला	मुडी गया	मोडन	मुडणे	Violate
८९१	मोर	मोर	मोर	मोराडे	मोर	कवाव	Peacock

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
८९२	मोसंबी	मोसंबी	मोसंबी	मोसंबी	मोसंबी	मुसंबी	Orange
८९३	म्हातारा	धयडा	डोसा	दोहो	धयडा	डायली बाबू	Old Man
८९४	म्हातारी	धयडी	डोशी	दोहली	धयडी	डायली आई	Old Woman
८९५	म्हैस	महिस, म्हैस	डोबड	मोहडी	म्हैस	पाडो, डुबी चांबड	Buffelo
८९६	म्हैसा, नर रेडा	हेला	हेलगा	पाडो	हेला	हेलगू	Male Bafelo
(य)							
८९७	यजमान	पाऊणा	पावना	गवारो	पाऊना येयेला सैय	पनत्र्या	A Host
८९८	यंत्र	मशीन	मशीन	मशीन	मशीन स	मशीन	Machine
८९९	यंत्र चालवणे	मशीन चालाडणारा	मशीन चालोडणार	मशीन चालाडणारो	मशीन चालाय रहिना सह	मशीन चालानारु	operate a machine
९००	यंत्र बिघडणे, बंद पडणे	मशिन बिगडी गया	मशीन बिगडाई गया	मशीन बिगडी गयो	मशिन बंद पड जायना स	मशिन बंद ऐ गयू	A Machine Break down
९०१	यंत्र दुरुस्त करणारा	कारागीर	सवारणार	हुदरावणारो	सवारणार	मशीन हुदारणारू	Mechanic
९०२	यंदा	यंदा	अऊंद	आवा	आवन/आवं द	औते	Present year

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९०३	यशस्वी	जिकी गया	जिकना	जिकेव	जिकी लीना	वारलु	Successful
९०४	यशस्वी ठरणे	जिकी लिधं नाव कमाई लिधं	जिकी ऊणा	जिकी यावो	नाव कमाई लिधं सैय	वारलू छे	To Prove Successful
९०५	यात्रा	जत्रा	जत्रा	जत्रो	जत्रा	जात्रा	Pilgrimage/journey
९०६	यापूर्वीच	याना पूर्वान याना अगोदरन	येणो पुढनं	या आगलाज	यनी पुडला	ऐरपेळ	Already
९०७	यापूर्वीचा	यानी पुढना	यणी पुढला	या आगला	यनी पुढला	एरदखू/अगोव	Previous
९०८	याबरोबर	याना बरबर	येजी हारी हारी	याआरी	यज बरबर	ऐअहाते बराबर	Herewith
९०९	यारी, मैत्रीण	सोबतीन	सोपतीन	हांगाती	सोपतीन	दुसती	Friendship
९१०	युद्ध	लढाई	बानगड	भानगड	मारामारी	जुला ऐणे	War
९११	युवक	जवान	लोक्या	जुवान पोह	नवतरनासह	जुवाणी	A Young Man
९१२	येथे	आठे	अठ्ये	याही	इभाये	याहरी	Here
९१३	येणे	इ राहिना	येज	यीही	इजे	आवणे	To come
९१४	येरझरा घालणे	ई जाई राहिना	येव जाव करी राहिना	येव जाव कोअणा	फिरि हिरी	आव जाव करणे	To Walk up and down
९१५	योग्य	बरबर से	चांगला	हारा है	ता बराबर सैय	हाजलू वारलू	Right

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(र)							
९१६	रक्त	रंगत	रंगत	रोकत्या	रंगत	लुय	Blood
९१७	रडणे	बोंबलणे	रडी रायना	रोडना	रडी रयना	रोडणे	To Cry
९१८	रताळे	साकरू	साकरू	रातावा	साकरू	सकऱ्या	Sweet Potato
९१९	रबर	रबर	लंबर	लोबडा	लंबर सह	लंबर	Rubber
९२०	रमणीय स्त्री	सुंदर बाई	भारी बाई	भारी थे ह	भारी बाई सह	हाजली बायर	A Beautiful Women
९२१	रयत	लोके	मानसा	मा अ हे	लोक	मान ह	People
९२२	रवी	रयी	रयी	रुवी	रवी	रुई	Churning Staff
९२३	रक्षक रखवालदार	जागल्या	राखी बसना	जागले हे	जागल्या सह	राखवाव	A Guardian
९२४	रक्षण करणारा राखणदार	राखणदार	राखणारा	राखणारो	राखनार	राखवाव	A Protector
९२५	राखी व राखून ठेवलेले	ठि लागेल	राखी ठेयेल	राखी थोव्यो	ठोई दिना सैय	उगारीण	Preserved
९२६	रांजण	रांजण	रांजुण	मोजडा	राजण	मोंढलो. कुडो	Lare earthen pot

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९२७	रात्र	रात	रात	रात	रात	रात	Night
९२८	रात्रीची वेळ	रातना टाईमले	रातना येळ	राह्यो टाईम	रात्राणी येय पडीगयी सैय	रातीन वेवा	In the Night
९२९	रगावणे	रगाय ग्या	रगाय ग्या	रोग वाय गया, रोग येना	रगवायी ग्या	खतायलू	to Scold
९३०	राहणे	राहिना	रावाला	रोयना	रहन	रोयणे	To dwell is live
९३१	रोज	रोज	रोज	रोजे	रोज	याडीन	Daily
९३२	रिकामा	खाली से रिकाम से	रिकामा	रिता	रिकामा	रिकामू	Empty
९३३ (ल)	रिपेरी, दुरुस्ती	सुधारी लयनू	सुधारेल	हारा कोई देणे	सुधारी लईग्या	हाज करणे	Repairing
९३४	लगत	जोडेच	जोग	वाय आंगीये	शेजार सै	हाते वालू	Near
९३५	लगनसराई लग्न	लगीन, लगन	लगीन	वराड	लगीन	वियाव	A Marriage
९३६	लपणे	दपी गवू	दपीनेल	दपीन	दपी गया	लिकायणे	To be hidden
९३७	लपत फिरणे	दपत फिरी राहिना	दपता फिरी राहिनेल	दोपता फि ये हे	दपत फिरणा	लिकाई फिरतलू	to Skulk
९३८	लबाडी	खोट करी दिध	लबाड करी दिना	होगी देना	लबाडी	ठगरू	Fraud

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९३९	लवंग	लवंग, लोंग	लवंग	लौंग	लोंग	लंग	Clove
९४०	लसण, लसून	लोसन	लोसण	लुहण्या	लोसण	लहन	Garlic
९४१	लहान, छोटा	धाकला	दाखला	वाहणेज	धाकला	आयतू	Small/little
९४२	लहान/अल्प	थोड	वाय	वाहनो	धाकटा	आयतलु	Little
९४३	लहान तारा	चाणी	चाचनी	चांदणी	चांणी	आतलू तारु	A Star
९४४	लक्षात ठेवणे	ध्यानमा ठेवानं	ध्यानमा ठेव	दयान राखजे एईमला	ध्यानमा से	ध्यानमा राखजी	keep in mind
९४५	लक्षात येणे	ध्यानमा ऊन	ध्यानमा ऊनेल	दयान येनेल	ऐ माला माहिती सैय	अरावणे	To realise
९४६	लक्षात आणून देणे	ध्यानमा आणि दिध	ध्यानमा लई दिधा	दियान कोई देणेल्	याद करी दिना दिधा	अरकरावणे	to bring /to one's to notice
९४७	लाजणे	लाजी गया	लांजवा	लाजवा य हे	जीव सरमाई गया	लाजवायणे	To blush
९४८	लाटणे	लाटण	लाटण्या	लाटण्या	लाटणी	लाटणी, बदरणे	a rolling - pin
९४९	लाथ मारणे	लातेगाई मारणा	लातीवाय हानना	लाते को देणा	लाथीवरी हानना	लात देवे लात देतलू	Kick
९५०	लांब	दूर से	लामण	दुऊ	दूर	सेटोसे	Long
९५१	लाल	लाल	लाल	राता	लाल	लाल	Red
९५२	लिहिणे	लिखिदे	लिखाना हं	लेखना है	लिखाला	लेखणे	Write
९५३	लोखंड	लोखंड	लुखंड	लोखीड	लोखन	लुड	Iron

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(व)							
९५४	वगळणे	काढी टाकना	काढी टाकेल	काढी टाक्या	काढी टाका	काड देणे	Exclude
९५५	वड	वडनं झाड	वड	वोडा झाड	वड	वोड	Banyan Tree
९५६	वडील	बाप	बाबा	आबो ह	बाप सैय	बाबू	Fathers
९५७	वणवा	जंगल पेटी गया	जंगल पेटनेल	डोगी पेटी गयो	जंगल पेटीग्या सैय	आकठ	forest fire
९५८	वधू	नवरी	नवरी	वोवडी	नवरी	नवलाडी	Bride
९५९	वनौषधी	जडी बुटी	वनश्या, वखत	वोहद	डोग औसद	दवा	Hearbal
९६०	वर	नवरदेव	नवरदेव	वोवोडी	नवरदेव	नवलाडू नवलू जवाई	Bridegroom
९६१	वर	वरते	वर	ऊंचे	वर	उपर	upward
९६२	वरण भात	दाय भात	डाळभात	कोदे लावा	वरण भात	वरण भात	Cooked dal rice
९६३	वरमणे, शरमणे	लाजी गया	लाजवाय नेल	लाजवाय हे	लाज ऊनीसह	लाजवायणे	To be ashamed
९६४	वरवंटा	वरला	पाटा, लाटव्या	डोगळो	वटुला	वाटजो हे	grinder stone
९६५	वरात	जान, वरात	वरात	वोराड्ये	जान	वरात	A Marriage Procession
९६६	वर्तुळ बनवणे	गोल बनाड नासे	गोल बनाडले	गोल बनाड्या हा	झिरो काढी रहिना सै	गुडव बनावणे	To form a ring Circle

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९६७	वर्तुळ काढणे	गोल बनाई राहिना	गोल काडी राहिया	गोल काड है	झिरो काढणा सैय	गुडप पाडवे	To draw a circle
९६८	वर्ष	वरीस	साल	वोरहा	साल	वरीह	Year
९६९	वऱ्हाड	वराड, जाण	जान	वराड्या	जान	जान	Marriage Party
९७०	वहिनी	वैणी	वैणीस	बो हा	होऊ होव	बाबी	Sister in law
९७१	वाईट	खराब से	गदवायना	हारनाय	वायट व्हंग्या	कायनी हाजी	Bad
९७२	वाईट वागणूक	खराब वागणा	लबाड वागस	हारो नाय वागे	वजीन लिलाज या गैय	हाजूणी रयतलू	Bad treatment
९७३	वाकडा	वाकडा	वाकडा	वाकडा	उंडा है	वाकल	Crooked, bent
९७४	वागे	वांगा	वांगा	वेअंगा, वेगे	वांगा	रिंगणा	Bringal
९७५	वाघ	वाघ	वाघ	वाघ	वाघ	वाग	Tiger
९७६	वाघीण	वाघीण	वाघीण	वाघीण	वाघीन	वाघनी	A Tigress
९७७	वाचणे	वाची राहिना	वाचला	वाचा, वाचना	वाची रयेना सैय	वाचणे	To Read
९७८	वाटी	वाटी	वाटी	वाटकी	वाटी	वाटकी	A bowl
९७९	वात	वात	वात	वात	वात	दार	Wick
९८०	वादळ	वावधन वानद्य	वायदन	वादवा	वावदन, वादन	वादव	Tempest
९८१	वारुळ	वारुड	बीय	बुयारा	वारुळ	राफ	Anthill

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९८२	वाहणे	वायी राहिना	वाही राहिणा	वोवना	व्हायी रहना	वयणे	To flow
९८३	वाळलेला	सुकायल	सुकेल	हुकालो	कोयडा सैय	हुकल	dried
९८४	वाळविणे, सुकविणे	ऊन मा टाकी दे	वाळाडणे	उरवात कोया हा	सुकाडना सुकायल	हुफाडणे	To dry
९८५	वाळू	रेती	वावू	रेटा	वाळू	रेवटी	Sand
९८६	विकणे	ईकना	इकाना	वेचना, वेचा	ईकी दिना	वेचणे	Sell
९८७	विघटन होणे, करणे	न्यारा, न्यारा वहिनात	अलग अलग करनेल	जुदा मुदा कोअना	आंगल/आलंग करी दे	नारु करणे नारु	Decompose
९८८	विचारणे	ईचारी ये	इचारणा	हो देहे	इचाऱ्या	फुसणे	Ask
९८९	विंचू	इच्चू	इचड्या	विसडा	इचड्या	विसू	Scorpions
९९०	विझणे	म्हलाई गय	वलवणा	उलवना	वलवाय व्हालाई गया सह	उलवायणे	Extingwished
९९१	विपुल, पुष्कळ	मुकलं	पक्का सावटा	पाखा डिखा	पक्का सावटं सैय	मंबु होय	Abundant
९९२	विष	जहर	जहर, दवा	जेहेर	जहर/दवा	जेर	Poison
९९३	विहीर	हेर/हिर	हिर	वेए	हेर	वावडी	Well
९९४	विळा, कोयता	इय्या	इळा	ओशो	ईळा	दातवू	Reaping hook

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
९९५	वीज	इजा	इज	विजेलना	लाईन	वीज	Lightning
९९६	वीट	ईट	ईट	इटडा	ईट	इट	Brick
९९७	वेचणे	येचाले	येचाला	इ सा जा है	येचाला	चुटणे	To gather
९९८	वेडा	येडा	गांडा	गाडो	गांडवायल	गांडवायलू	Mad
९९९	वेणी	येणी	येणी	विण्यो	येनी	चुटलू	Braid
१०००	वेलदोडा	येलदोडा	वेलदोडा	वेलदोडा	वेलदोडा	वेलदोडा	Cardamom
१००१	वेळ	येळ	वेल	वेलो	यल	टेम	Time, occasion
(श)							
१००२	शांत	शांत से गुच्चुप से	गरीब हं	ठाकोज	गरीब सह	ठावकू	Quiet
१००३	शांत होणे	ठायका गुच्चुब बस	उगाच बास	ओगोज बोहो	शांत सैय	ठावला रयू	cool down
१००४	शांत होऊ देणे	शांत बसू दे गुच्चुप बसू दे	उगाज राहू दे	ओगोज खादे	शांत व्हई जावदे	ठावकू ऐजाय	to calm down
१००५	शांत बसणे	गुच्चुप बसना	उगाज बसणा	ओगज बोहो	शांत बसना	ठाका बरू	to sit still
१००६	शाळा	शाय/ शाळा	शाळ	शान	साय सैय, शाय सैय	शाळा	School
१००७	शिकणे	शिकना	शिकना	हिकना	शिकन	हिकणे	to learn

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१००८	शिंग	शिंगडं	शिंगडा	हिंग	शिंगड	हींगडा	Hom
१००९	शिडी	साटा	साडा	डेंगी	साटा	लिहून	Ladder
१०१०	शिब्या देणे	गाया दि राहिना	गाळ्या देय	गायी दे हे	गाया दि राहिना	जुलणे	abusive language
१०११	शिक्षक	गुरुजी मास्तर	मास्तर	मास्तऱ्या	गुरुजी	मास्तर	Teacher
१०१२	शुल्लक गोष्टीबद्दल उगाच बडबड करणारा	वायवार बडबड करी राहिना/ रायना	त्याना त्यानाच पिपटी राहिना	पिपटी रोयटो	कावर बडबड करी राहिना सैय	उदडूच आयतलू	natter
१०१३	शेंग	शेंग	शेंग	हेगो	शेगा	हेंगा	Pod
१०१४	शेंगदाणे	शेंगदाणा	सोला	होलो	शेंगदाणा सह सोला सत	शेंगदाणा	Groundnut
१०१५	शेजारचा	बाजूना	जवळणा	उगे हे ने	बाजूना सैय जोडेना सैय	घर हातलु	Neighbouring
१०१६	शेजारी असलेला	शेजारणा, बाजूना	आगडज	ऊंग ही बोठ हो	शेजारना सैये	हातवालू हातलू	Neighbour
१०१७	शेंडी	शेंडी	शेंडा	शेंडी	शेंडी	शेंडी	a tupe of hair on the head
१०१८	शेण	उखडा, शेन	गायखत	खताडा	शेन	साण	Dung
१०१९	शेती	वावर	शेतमा	राना माय	मयामा	खेत	A Farm

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१०१९	शेती	शेत/वावर	वावर	रान	वावर	खेत	Farming
१०२०	शेपटी	शेपटी, शेपूट	शेपटी	शेपडी	शेपडी	सेमटी	A tail
१०२१	शेपू पालक (भाजी)	शोपुपालक	शापु पालक	शापू भाजी	सापु पालक	शेपाला	spinach vegetable
१०२२	शेंवूड	शेंवूड	शेमड्या	हिंबडा	शेंबड्या	हेमड्या	Mucus
१०२३	शेवगा	शेवगा	शौगुना शेंगा	हेवगा	शेवगा शेंगा	हेगवा	Drumstick
१०२४	शोधणे	सापडाई लय	गौशीलय	हेदिलय	शोधी रहिना, धुंडी रहिना	हुदणे	To search
१०२५ (ष)	श्वास	हुसास	दम	सुवास	दम व्हडी रयना	दम	Breath
१०२६	षटक	सौऊ	सऊ	सौव	सौव	सवू	an over
१०२७	षटकोन	सैवू कोपरा	सऊ कोन	सौवी कोणी	सौव कोपरा	सवकोन	Hexagon
१०२८	षडयंत्र रचणे	डाव रचेल से	चुगली लावाना	चुगलोवा	फसाडमा सैय	आखा मिळविण मेक पे ऊ	A plot conspire
१०२९	षडयंत्र रचणारा	डाव आखणारा	चुगली लाव्या	चुगली को अनारो	तो फसाडना सैय	मेक दे हि	Conspirator

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(स)							
१०३०	संत्री	संतरी	संत्री	संत्रा	सत्री	सत्री	orange
१०३१	सर्दी	सरदी/नाकमान पाणी गई राहिना	बडखा	हिंबड्या निघे हे	शेंबड्या निगी राहिना	सरदी	Common cold
१०३२	संपलेला	सरी गय	सरी गया	पारवाय गया	सरी गया	हर गयू	Finished
१०३३	संपणे	सरीगय	सरीग्या	पारवाय गया	सरी गया	होरमय	To end
१०३४	समजणे	समजी गय	समजना	होमजना	समजीले	होबलेण	To understand
१०३५	समुद्र	समुदर	समुद्र	दोय्यो	समुद्र	दय्या	Brine
१०३६	सरडा	सयड्या	शेरड्या	हेअडा	सैयड्या	हयड्या	Lizard
१०३७	सरपटणे, रांगणे	पोट घशी रहिना	सरपटी राहिना	मेडाय हे	सरपडी रहिना	रांगणे	To crawl
१०३८	सरळ	सिधा, सरय	नीट	नीट	नीट, सरय	हुदल	Straight
१०३९	ससा	ससा	ससा	होवल्या	ससा	होहळू	Rabbit
१०४०	सहज ऐकणे	असाच आयकना	आशाच आयकना	ओ डाच ऐकी राहिय हो	आशाज	उदुड हबोवणे	To over hear
१०४१	साखर	साकर	साखर	हाकर	साखर	सकर	Sugar
१०४२	साखरपुडा	साखरपुडा	साखरपुडा	हाकरपुडा	साखरपुडा	होगाय	Betrothal

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१०४३	साग	सागवान	साग	हाग	साग	हाग	Teak
१०४४	सांगणे	सांगी दे	सांग	आखना	आख	कोयणे	To Tell
१०४५	साप	साप	सापडा	हाप	साप	गहळू	Snake
१०४६	साबण	साबू	शाबू	हाभू	साबू सैय	हाभू	Soap
१०४७	सांभाळणे	पोसी राहीना समाई राहिना	राखी रहिना	राखी रोय हे	समाली रहिना	पुहारू	To look after
१०४८	सारखेपणा	एकसारखा	एकसारखा	योक सारखा	एक सारखा	एक हारकू	Similarity
१०४९	सारवणे	सारन से साराव से	सारवाला	निपना	लिपन	निपणे	to daub
१०५०	साल	साल	सातडा	सालटा	साल	साल	Peel
१०५१	साला	साला	दाजी	हाव हो	साला	हावू	Brother in law
१०५२	साली	साली	सालीस	हाव ही	साली सह	हावी	Sister in law
१०५३	सावली	सावली	साई	सावली	सावली	सावू	Shade
१०५४	सासरा	सासरा	सासरा	हाअरोह	मामा	हाहरो	Father in law
१०५५	सासूवाई	सासू	सासूस	हाहू	बायजी	हाहू	Mother in law
१०५६	साळ	साय	साळ	हाळ	साळ	हाळ	Paddy a porcupine

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१०५७	सुई	सुइ	सुय	हुवी	सुई	हुई	needle
१०५८	सुखी	मजामा से, सुखमा से	सुखमा	सुखी	सुखमा स, मजामा स	सुखी	Blessed/Happy
१०५९	सुटणे	सुटीग्या	सुटीग्या	सुटी गोया	सुटी रहना	सुटणे	To Escape
१०६०	सुंदर, देखणी, सुरेख	देखाले वजीन, चांगली शे, दखावले चांगली से	भारी	हाय	भारी सैय	हानी	Beautiful
१०६१	सुपारी	सोपारी	सुपारी	हुपारी	सोपारी	होपारी	Betel nut
१०६२	सूप	सूपड	सुपडा	हुपडा	सुपडा	हुपळ	winnowing basket
१०६३	सोंड	सोंड	सोंड	होंड	सोड	होंड	the trunk
१०६४	सोडणे	सोडि दिध	सोडना	सोडना	सोड	सुडणे	To Leave
१०६५	स्तन	थाना	बु	बुनला	थाना सैय	बुनला, दाय	Breast
१०६६	स्वयंपाक	राधनं से, रांधाना से	राधाला	राधणा	राधान, राधन	रांदणे	Cooking
१०६७	सैल	ढिल्ला	ढिल्ला	डिलो	डिला	डिल्लो	Loose

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ह)							
१०६८	हंडा, पाणी भरलेले मोठे तांब्याचे भांडे	गुंडा	गुडा	गुडो	गुंडा	ढेगंड	Big copper vessel
१०६९	हटखोर, हट्टी	भलता नांदीसे	आडावू	आडाव	भयान आडावू	नीत कारणारु	Stubborn
१०७०	हत्ती	हाती	हत्ती	आथी	हाती	आथी	Elephant
१०७१	हरण	हिरण, हारीण	हरण	फोकडो	हारीन	अयणा	Deer
१०७२	हरभरा	हरभरा	हरभरा, चणा	चोणा	हरभरा	चोणा	Gram
१०७३	हसणे	दात काडी राहिना	आसाना, हस	ओहाडी रोह्या	हासी रयना रया	आहणे	make sounds to express
१०७४	हसणे	हासना	हासस	ओहेना ओहोना	हासना स	आहणे	To laugh
१०७५	हळद	हायद	हळद	अवदा	हायद हाळद	ओलीद अवीद	Turmeric
१०७६	हाक मारणे, बोलावणे	आराई मारीसनी बलाई ले	कगळ	हात कोयना	व्हका मारना बलाई रहिना सैय	आयडणे	To call
१०७७	हात	हात	हात	आथ	हात	आथ	Hand
१०७८	हाय जळणे	बई गया	चेटणेल	आग पे टे हे	बई गया	हलगणे	Burning

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१०७९	हिरवा	निय्यागार	हिरवा	निवा/निवो	निया	निल्लूगार	Green, unripe
१०८०	हिवाळा	हिवाया	हिवाळा, निळा	हिव	हिवाला	हिव	Winter
१०८१	हिंग	हिंग	हिंग	झा	हिंग	हिंगडा	Asafoetida
१०८२	होणारे, भविष्यात घडणारे ते	व्हाले पाहिजे	वहिल	ओईन	व्हाला पाहिजेल	हयजोय	Destiny
१०८३	होणे	व्हयना	वैयना	ओअना	व्हई गया सैय	आयणे	to Become
१०८४	होळी	वयी, व्हई	शिमगा	ओळी	होळी, शिमगा	ऊवी	Balefire
(क्ष)							
१०८५	क्षण	लगेज	गडीबर	ताबाड	लगेज	चालूच	an instant
१०८६	क्षणभर	घटकाभर	घडीभर	ताबाड येनो	घटकाभर	इन्ताव	For a moment
१०८६	क्षणभर टिकणारा	घडीभर	थोडाच टिकेल	वायक/दिघिटिकी	घडीभर	थोडीवार रयतलु	Momentary
१०८७	क्षणभर	घटकाभर	घडीभर	ताबाड येनो	घटकाभर	इनाताव	Moment
१०८८	क्षणभर थांब	थोडासा थांब	घडीभर थांब	वाय एक थांब	जरासा थांबी जाय	ताहक उबरय	Moment stop
१०८९	क्षणात	पटकन	लगेज उना	आमी येनो	जलदी ये	चालू आव	in moment
१०९०	क्षणापुरता	घटकाभर	घडीपुरता	ताबाड निगयो	कामापुरता	चालू पुरतु	momentarily
१०९१	क्षणचित्रे	घडीबर	घडीबर पुरता	आमी येना, लगेच गोया	जरासा दखायना	लगेच आवला गतल	Highlight

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
१०९२	क्षणचित्रे	लगेज दिखना लगेज दखायना	लगेच दिखना	ताबाड देख्या	लगेज दखा	हेविच देखायू	Highlight
१०९३	क्षणभंगुर	घडीभर दिखना	थोडाच दिखना	वायक देखाया	लगी निगी गया	चालू जात रयतलू	Transitory
१०९४	क्षणार्थात	लगेज उना	लगेज इजाईल	लगेज ये नो	लगेज वना	इनताव	momentale
१०९५	क्षणिक	घटकाभर	चालवर	लगेच	घटकाभर	एवीच	Transitory
१०९६	क्षणोक्षणी	पावलोपावली याद येस	घडी घडी	योकशार, योकशार	घडी घडी याद येई माला	वारवारे	at every moment
१०९७	क्षती	नुकसान व्हई गय	लुकशान व्हई गयेल	लुकसान ओई गोया	नुकसान, लुकसान	मार नुकसान, अय गय	Decayed
१०९८	क्षमता	ताकद	हिम्मत	सहन कोई ले दो	सक्ती सैय	जुरसे	Capacity
१०९९	क्षमता असलेला	ताकदवाला	हिम्मतवाला	ताकदवाला	त्याला वजीन सक्ती सैय	जुरुवार	Capable
११००	क्षमा याचना	माफ करी दे	आवडा टाईम माफ करी दे	माफ कोई दे	माला माफ कर	माफ कर दे	Entreaty
११०१	क्षेत्र	त्यासनी जागा, त्यानी जागा	ठिकाण, भाग	ओ मा जागो हैय	त्यानी जागा सैय	आमरु फवयू आम्रु	Area
११०२	क्षीण	कटाया	कटाळा	काटावो	कटाया	ऊजगाय	Emaciated

बोलीभाषा व प्रमाणभाषा शब्दकोश

अ.नं.	मराठी बोली	अहिराणी बोली	कोकणी बोली	मावची बोली	भिल बोली	पावरा बोली	इंग्रजी
(ङ)							
११०३	ज्ञात	त्याले माहित से	त्यालास माहित हं का	माहिती है का	त्यालाही माहित सैय	मायती से	Known
११०४	ज्ञात	माले माहित से	माला हं माहित	माला माहिती हैय	माला माहित सह	मालूम से	Known
११०५	ज्ञान	हुशार वजीन	त्याला पक्की बुदी हे	त्याला पाकी दिमाक हेय	ग्यान स	दिमाख	Knowledge
११०६	ज्ञान	हुशार	दिमाख	हुशार हैय	भलता हुशार सैय	बुद्धी	Knowledge
११०७	ज्ञानदाता	चांगला शिकाडणारा	दिमाखवाला	पाको हुशार ये हे	देवना जागावर सैय	बुद्धी आपणारु	Known
११०८	ज्ञानदान	चांगला सांगणारा	चांगली बुद्धी देणारा	हारा बुद्धी देणारो	चांगला सांगवा सैय	देहिरा हि काडणे	Giving of knowledge
११०९	ज्ञानी	हुशार	हुशार	उशारी	हुशार सैय	हुशार	knowledgeble

समावेशित शिक्षण सक्षमीकरण विभाग

जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, धुळे

